

40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa

Runollinen e-kuvakirja raskausajasta

Eeva-Maria Korhonen-Jokinen

Kulttuurialan opinnäytetyö
Kuvataiteen koulutusohjelma
Kuvataiteilija (AMK)

TORNIO 2013

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU, Kulttuuriala

Koulutusohjelma:	Kuvataiteen koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijä:	Eeva-Maria Korhonen-Jokinen
Opinnäytetyön nimi:	40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa. Runollinen e-kuvakirja raskausajasta
Sivuja (joista liitesivuja):	68 (21)
Päiväys:	2.12.2013
Opinnäytetyön ohjaajat:	Henri Hagman ja Pirjo Laisalmi
<p>Opinnäytetyöni aiheena on raskausajan kuvaaminen. Aiheesta olen työstänyt sähköisen runokirjan, <i>40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa</i>, jossa kuvaan raskausajan muutosprosessia piirrosten ja runojen muodossa. Opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa tutkin niitä seikkoja, joiden perusteella kirjani on rakentunut. Opinnäytetyöni tavoite on olla odotusajan merkitystä ja vaikutuksia lähestyvä tutkimuksellinen taiteellinen e-kirja.</p> <p>Teososani on sähköinen, runollinen kuvakirja. Kirja sisältää kuvauksen raskausajan luvatuista 43 viikosta. Kirja koostuu neljästäkymmenestäkolmesta aukeamasta, joilla kullakin on runo ja kuvituksena naishahmo, kasviaihe ja taustakuvat. Lisäksi kirjassani on kannet ja alku- ja loppuaukeamat, siis yhteensä 92 sivua. Teokseni toteutuksena on digitaalinen piirtäminen ja taittaminen. Opinnäytetyöni teoriaosassa pohjustan ensin aihepiiriäni pohtimalla naiseuden ja kasvillisuuden yhteismerkityksiä, jonka jälkeen käsittelen yleisesti kuvan tulkintaa. Tämän jälkeen pohdin lähemmin äitiyden myyttiä, raskauden vaikutuksia naiseen ja näiden asioiden liittymistä teokseni syntyprosessiin. Lopuksi käsittelen kirjani koko työprosessia teknisistä valinnoistani ja kirjan sisällön tuottamisesta sen kokoamiseen sähköiseen muotoon. Tutkimukseni päättyy pohdintaosioon.</p> <p>Keskeisenä aineistona olen käyttänyt Babycenter-verkkosivuston verbaalista kuvausta raskauden kehityksestä, omia päiväkirjamerkintöjäni raskausajoiltani sekä aihetta koskevaa kirjallisuutta. Kuvan funktioita, semiotiikkaa ja kuvanlukutaitoa käsittelevään osioon olen hyödyntänyt opettajani luentomonisteita, asiaa käsittelevää kirjallisuutta ja verkkosivustoa. Teknisen ja sisältöä koskevan toteutuksen aineistona olen käyttänyt mm. alan kirjallisuutta, digitaalista piirtämistä koskevia tai sivuavia opinnäytetöitä sekä sähköisen kirjan tekemistä opastavia Internet-sivustoja.</p> <p>Opinnäytetyöni on auttanut minua ymmärtämään itseäni syvemmin naisena, äitinä ja kuvataiteilijana. Tutkimuksen myötä taitoni digitaalisen piirtämisen ja taittotyöskentelyn suhteen laajenivat. Tutkimusprosessin tulos on minulle tekijänä tärkeä ja ikimuistoinen dokumentti elämäni merkittävistä vaiheista. Se on myös kaunis ja herkkä taideteos, jonka aihepiiri on meitä jokaista koskettava.</p>	
Asiasanat: digitaalinen taide, raskaus, visuaalinen ilmaisu, kuvakerronta, kuvitus, sähköiset julkaisut, desktop publishing.	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Business and Culture

Degree programme:	Bachelor of Visual Arts
Author:	Eeva-Maria Korhonen-Jokinen
Thesis title:	40 + 3 Weeks in the Garden of the Waiting. Poetic pictured e-book about pregnancy
Pages (of which appendixes):	68 (21)
Date:	2 December, 2013
Thesis instructors:	Henri Hagman and Pirjo Laisalmi
<p>The topic of my thesis is to describe duration of pregnancy. On the basis of the theme I compiled an electric poem book <i>40 + 3 Weeks in the Garden of the Waiting</i>, using drawings and poems to describe the change process of pregnancy. In the written part of my thesis I study the facts on the basis of which my book is structured. The objective of my thesis is to conduct a research with an outcome in the form of an artistic e-book emphasizing the importance and effects of being pregnant.</p> <p>My artwork is an electric, poetic picture book. The book includes a depiction of the promised 43 weeks of the pregnancy. The book consists of forty three spreads which each have a poem and a woman figure, a plant motive and background images. Moreover, my book includes covers and the initial and final spread, for a total 92 pages. The implementation of my artwork is digital drawing and desktop publishing. In the theory part of my thesis I first pave the way for the theme by pondering the collaborative meanings of womanhood and vegetation, followed by a general discussion of the interpretation of the picture. This stage leads me to ponder closer the myth of maternity and the effects of the pregnancy on the woman and how these aspects are related to the birth process of my artwork. Finally, I deal with the whole work process of the book from the technical choices and the production of the book's contents to the assemblage of the e-book format. I complete my thesis with the discussions and conclusions chapter.</p> <p>The central material used is BabyCenter website's verbal description of pregnancy development, my own diary notes and books on the topic. For the section dealing with the functions of a picture, semiotics and the ability to read a picture I utilized the hand outs of my teacher, the literature and website dealing with the topic. For the technical and the contents of the implementation of the material I used, among other things, research field-specific literature, theses touching upon or discussing digital drawing, and also materials on websites guiding in the making of e-books.</p> <p>My thesis process helped me understand myself deeper as a woman, mother and a visual artist. In addition, my skills in digital drawing and layout working expanded. As the author, the result of my research process is important and a memorable document of my life's meaningful stages. It is also a beautiful and sensitive artwork, the topic of which touches us all.</p>	
<p>Keywords: digital art, pregnancy, visual expression, visual narrative, illustration, electronic publishing, desktop publishing.</p>	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO.....	5
2 NAISEN SALAINEN PUUTARHA	6
2.1 Äiti Maasta olet sinä tullut	6
2.2 Puutarhan polysemanttiset hedelmät	7
2.3 Mansikka, kirsikka, ruusunnuppu.....	8
2.3.1 Itukainen, Luumu ja Rusina	8
3 KUVIEN FUNKTIOISTA, SEMIOTIIKASTA JA KUVANLUKUTAIDOSTA.....	10
4 MUODONMUUTOKSEN ILMAISU ITSETUTKISKELUN KEINAIN	14
4.1 Äidin ja lapsen symbioosi kuvin ja runoin ilmaistuna.....	14
4.2 Ennen sinua	15
4.3 Ra(s)kas äitiys	16
4.4 Äidin syntymä	17
5 TYÖPROSESSI.....	20
5.1 Tekniset valinnat	20
5.2 Digitaalisen piirtämisen aloitus	21
5.3 Sisällölliset valinnat.....	23
5.3.1 Runot.....	24
5.3.2 Äitihahmot ja kasviaiheet.....	26
5.3.3 Lehtikuviot ja paperitaustat	30
6 KIRJAN KOKOAMINEN	34
6.1 Taittopohja ja tausta.....	34
6.2 Piirroskuvat, taustakuvat ja runot	34
6.3 Fontit ja efektit	36
6.4 Kannot ja lopullinen viimeistely.....	38
6.5 InDesign-tiedoston muuttaminen sähköiseksi kirjatiedostoksi	40
7 POHDINTA.....	43
LÄHTEET	45
LIITTEET.....	47

1 JOHDANTO

Lasta odottava äiti kokee elämänsä suurimman muutoksen hyvin lyhyessä ajassa. Samalla kun naisen täytyy ymmärtää ja hyväksyä se, että sisällä itsessä kasvaa uusi elämä, toinen ihminen, täytyy sopeutua myös psyykkisiin ja fyysisiin muutoksiin – muutoksiin jotka eivät suinkaan lopu synnytykseen. Raskausaika on koko loppuelämään vaikuttava jakso, jonka tulos, lapsi, on näistä muutoksista pitkäaikaisin: elämänmittainen, olipa se elämä sitten lyhyt tai pitkä.

Minua kiinnostaa ja on pitkään jo kiinnostanut näiden edellä mainitsemieni muutosten vaikutus naiseen, ei vain taiteilijana, vaan myös naisena ja äitinä. Taiteellisessa työskentelyssäni olen lukuisia kertoja käsitellyt raskaus- ja äitiysteemaa, joskus aivan huomaamattani. Opinnäytetyöni aihetta pohtiessa suunnittelin käsitteleväni jälleen tätä teemaa, mutta formaatti ei selvinnyt minulle ensinkään vaivattomasti. Lopulta keksin sen: kuvitettu runokirja. Aiheen lopulliseen valintaan vaikutti oleellisesti se, että olin juuri saanut tietää odottavani kolmatta lastani. Tajusin saavani autenttisinta mahdollista materiaalia projektissani hyödynnettäväksi.

Opinnäytetyöni teososa, sähköinen julkaisu *40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa*, käsittelee siis odotusaikaa; niitä luvattua 43 viikkoa, jotka se pisimmillään kestää. Kuvaan kirjassani naisen matkaa äidiksi luonnosmaisten piirrosten kautta, joihin olen liittänyt joka kuvaan kuuluvan runon. Teosprosessin aikana tutkin, kuinka tällainen omakohtaisiin kokemuksiin perustuva runollinen kuvakirja toteutetaan ja millä keinoin kirjani rakentuu. Tämän tutkimiseen hyödynnän omiin kokemuksiini ja havaintoihini perustuvaa näkökulmaa ja kuvantuottamista raskaana olemisesta nyt ja aiemmin, näihin liittyviä päiväkirjamerkintöjäni vuosien varrelta sekä alan kirjoja, muita julkaisuja ja verkkomateriaaleja. Pohdin myös äidin (etenkin äidin mielentilan) ja syntymättömän lapsen symbioottista suhdetta, jonka olen teoksessani ilmaissut tekstin muodossa eli runoina.

Kirjani tavoitteena on olla esteettisesti kaunis ja samalla odotusajan merkitystä ja vaikutuksia avartava taiteellinen julkaisu. Teokseni tarkoitus on ilahduttaa ensisijaisesti raskaana olevia, niin tuoreita kuin jo lapsia saaneita äitejä ja heidän perheitään – mutta mikseipä myös niitä, joille teema ei varsinaisesti ajankohtainen juuri nyt olekaan. Toiveenani on, että *40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa* miellyttäisi lukijaansa, herättäisi ajatuksia ja kannustaisi äitejä perheineen nauttimaan raskausajan ainutlaatuisuudesta.

2 NAISEN SALAINEN PUUTARHA

2.1 Äiti Maasta olet sinä tullut

”Ruumiini on ihmeellinen: se kantaa salaisuutta, johon vain minä saan täyden vihkimyksen. Nainen on Luojar, jonka luominen ei ole abstraktia filosofiaa vaan lihan ja veren tuoksuista, maan hajuista viisautta.” (Butters 2007, 15.)

Äitiys yhdistetään maahan, kuten Maija Buttersin lauseesta hänen äitiyden mysteeriä omakohtaisesti tutkivassa teoksessaan *Väkevä hauras* (2007) on tulkittavissa, ja näin on tehty monien kansallisuuksien parissa jo hyvin kauan aikaa sitten. Ihmisen historiassa kulttuurialueesta ja maanosasta toiseen on lukuisia viitteitä myyttiseen äitihahmoon ja maailman synnyttäjään, jonka nykyisin ajatellaan olleen ihmisten ensimmäinen jumala. Tästä konkreettisena esimerkkinä tunnetuimpia lienee pienehkö, runsasmuotoista naista esittävä kalkkikiviveistos, Willendorfin Venus (Honour & Fleming 2006, 35).

Kreikkalaisen mytologian mukaan Äiti Maa syntyi muodottomasta ja valottomasta Kaa-oksista. Ikivanhassa suomalaisessa mytologiassa esiintyy Maanemo, Akka Maanemoseksikin nimetty maanjumalatar, jota pidettiin ja palvottiin viljan kasvattajana ja vartijana. Kalevalassa ennen maailman muotoutumista ainoan elollisen olennon, Ilmataren, meressä kylpemisen seurauksena sotkan munan palasista syntyi maa, taivas, aurinko, kuu ja pilvet. (Niinisalo 2011, 15, 22.) Nykyisin sanotaan olevamme sitä, mitä syömme, ja ruokammehan tulee pitkälti maasta – rakennumme niistä samoista alkuaineista kuin mitä maaperässä on; synnymme maasta. Olemme kaikki Maan lapsia, Suuren Äidin jälkeläisiä.

Nainen ja äitiys ovat ymmärrettävästi olleet esihistoriastamme lähtien keskeisiä kiinnostuksen kohteita, onhan uuden elämän syntyminen ja synnyttäminen yhä jokseenkin käsittämätöntä ja ainakin ihmeellistä, vaikka tiedämme niistä jo hyvin paljon. Samalla tavalla ihmiskunnan pohdinnan aiheena on ollut elämän toinen mysteeri, kuolema, joka on yhden tai ainakin ainoan todistettavan elämänvaiheemme loppu – ja monesti paluu maan poveen hautaamisen yhteydessä.

Otan kuoleman esille työtäni koskien siksi, että koen elämän muodostuvan erimittaisista jaksoista. Raskausaika ja aika kohdussa, ovat niistä eräät, ja jälkimmäinen meille kaikil-

le elämänjaksoista ensimmäinen. Synnytyskin voidaan siis nähdä eräänlaisena kuolemana, sikiöajan loppuna ja odottavana äitinä olemisen loppuna.

Maa (maaperä) ja nainen ovat luonnollisesti elämän jatkumisen kannalta kumpikin oleellisessa roolissa. Teoksessani *40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa* käsittelen äitiyttä ja maata – puutarhaa ja siellä kasvavia kasveja – näkökulmasta, jonka taustajatuksena on äitimyyteistä peräisin oleva uskomus naisesta maailman luojana. Kirjani sisältävistä runoista ja kuvituksesta on poimittavissa vanhoissa mytologioissa ja uskomuksissa olevia elementtejä, jotka on liitetty naiseuteen tai hedelmällisyyteen; tällainen on esimerkiksi kuu, joka on vanhastaan liitetty jumalattariin ja joka kristinuskossa symboloi Neitsyt Mariaa (Tampereen kirkkosanomien sanat ja symbolit, hakupäivä 19.11.2013). Kirjaani voi lukea ja katsoa sellaisena kuin sen edessään näkee, ilman tietoa äitiyteen liittyvistä mielikuvista, mutta siitä saattaa saada enemmän irti, jos osaa peilata sen sisältöä ihmiskunnan historiaan.

2.2 Puutarhan polysemanttiset hedelmät

Naisen monia ominaisuuksia verrataan hedelmiin: on persikkaposkea ja ruususuuta, omena- ja päärynävarhanta. Kasvien ominaisuuksista monia liitetään naiseuteen, joskus varsin monimerkityksellisestikin. Polysemanttinen ilmaisu, kuten esimerkiksi ”kukkaan puhkeaminen”, voidaan yhdistää naiseksi kasvuun, naisen kauneuteen tai sukupuolieliimiin, tulkitsijasta riippuen. (Liite 1.)

Naisen seksuaalisuuden ja puutarhan vertauskuvallisuus on ollut usein taiteilijoiden aiheena. Kuvataiteilija Pirjo Halttu on käsitellyt aihetta öljymaalauksessaan *Pala puutarhaa*, josta on tulkittavissa viitteitä tiettyyn naisen ruumiinosaan (liite 2). Myös kuvataiteilija Marjo Remes on työstänyt aihetta esimerkiksi tussipiirroksessaan *Paratiisi I*, jossa mielikuvittelliset hedelmät yhden tulkinnan mukaan viittaavat naisen (ja miehen) sukupuolielimien salaperäisyyteen (liite 3). Remeksen teoksessa on selviä viitteitä myös Raamatun alkuäiti Eevaan, joka puutarhassa mehukkaan omenan edessä haukkasi peruuttamattoman palan syntisestä maailmasta, ja on siksi tuomittu kivulla synnyttämään lapsensa (Raamattu 1992, Moos.3:16, hakupäivä 6.11.2013).

Naisen hedelmällisyyteen ja etenkin seksuaalisuuteen on liitetty ja yhä liitetään vahvasti myös syntinen, paheksuttava puoli. Sen syvemmän pohtimisen jätän kuitenkin tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

2.3 Mansikka, kirsikka, ruusunnappu

”Kuin palmu huojuu tuulessa, sylissäni hedelmä.” (Korhonen-Jokinen, 40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa, 33.)

Naisen keho on puutarha, jossa kasvaa monia erilaisia, hedelmällisiä kasveja. Raskaaksi tuleminen on hedelmöitymistä – kohdussa alkaa kasvaa ”hedelmä”. Syntyvä lapsikin on ”rakkauden hedelmä”. Naisen hedelmällisyyteen yhdistetään myös puut – suomalaisessa kansanuskonnossa etenkin pihlaja –, kuten tehtiin esimerkiksi 1800 - 1900-lukujen vaihteessa (Niinisalo 2011, 18, 49). Tästä näkökulmasta on varsin luonnollista verrata kasvavaa alkioita ja sikiötä kokonsa puolesta hedelmiin ja miksei myös vihanneksiin ja juureksiin.

Tästä sujuvasta metaforasta huolimatta alkaessani odottaa ensimmäistä lastani ja etsiesäni intohimoisesti tietoa raskaudesta kirjoista ja internetistä, huvituin huomattessani alkion ja sikiön vertaamisesta raskauden eri vaiheissa erilaisiin kasvukunnan antimiin. Se tuntui absurdilta, mutta samalla visuaalisesti kiehtovalta mielikuvalta.

Varsin pian huomasin, että kuvaukset vauvasta erilaisina kasveina olivat aina verbaalisia, eivät visuaalisia: alussa alkio on kuin seesaminsien, sitten papu, mansikka, porkkana, meloni jne. (BabyCenter 2013, Your Pregnancy, hakupäivä 4.9.2013). Mistään, en äitiysneuvolan esitteistä, muusta raskauskirjallisuudesta tai raskautta käsitteleviltä internetsivustoilta, ole löytänyt sikiön kuvallista vertausta kasveihin.

2.3.1 Itukainen, Luumu ja Rusina

Hyvin usein – uskallanpa veikata, että aina – lastaodottavat vanhemmat nimeävät vielä syntymättömän vauvansa jollain lempinimellä. Omassa tuttavapiirissäni nimeäminen on lukuisia kertoja tapahtunut jonkin suloiselta tai kooltaan sopivan tuntuksen kasvilajin

mukaan. Itse olen antanut jo olemassa oleville, mutta silti epätodellisen hahmottomille, sisälläni kasvaville ihmisenaluille lempinimeksi Itukainen, Luumu tai Ruusunen. Yhdellä vauvalla nimiä on voinut olla useitakin raskauden aikana.

Kuvataiteilija Katja Tukiainen kutsui oman raskautensa aikana lastaan Rusinaksi. Odotusajastaan ja lapsensa ja äitiytensä ensimmäisistä vuosista kertovan sarjakuvakirjansa *Rusina* mukaan hän myös jatkoi lapsen kutsumista Rusinaksi tämän jo synnyttyä (Tukiainen 2008). Omien lasteni odotusaikaiset lempinimet tuntuivat oudoilta heti heidän synnyttyään ja niiden tilalle syntyi heti uudet, päivitetyt versiot, joista jotkin niistäkin liittyivät myös luontoon.

3 KUVIEN FUNKTIOISTA, SEMIOTIIKASTA JA KUVANLUKUTAIDOSTA

Kuvalla on monia funktioita eli tehtäviä tai tarkoituksia, jotka määrittävät myös kuvan sisältöä. Kuvan sisältö määrittyy siis kuvan tehtävän mukaan, joka voi olla esimerkiksi viestin välittäminen, havainnollistaminen, dokumentointi, vetoaminen, tyhjän tilan täyttäminen tai vaikka ενεergeettinen vaikuttaminen. (Remes 2010a.) Kirjani kuvituksen tarkoituksena on välittää sanoma äitiyden psykofyysisestä muutoksesta. Kuvan ja kielen eroista viestiminä oleellisin on se, että kielessä on aakkoset eli yleisesti tunnettu merkkijärjestelmä (*a* on aina *a*). Kuvan elementeistä mikään ei voi olla toisen kanssa syntaktisesti vastaava, koska yleisesti tunnettua merkkijärjestelmää ei kuvien suhteen ole. (Hattva 1993, 29).

Ensimmäiseksi kuva yleensä vetoaa esteettisyydellään tai epäesteettisyydellään, jonka perusteella katsoja tekee ensimmäiset johtopäätöksensä ja tulkintansa kuvasta. Kuvan katsoja arvioi kuvaa tekotavan, aiheen, sisällön ja käyttötilanteen perusteella. Tulkitsija havaitsee kuvan syntagman: kuvakokonaisuuteen vaikuttavat osat eli sen mitä kuvassa on (teoksessani yhdellä aukeamalla olevat naisen, kasvin, tekstit, taustakuvituksen ja värit). Hän muodostaa mielessään ainakin osan myös kuvan paradigmasta, siis assosioi näkemänsä suhteita sen variaatioihin (teoksessani yhtenä paradigmaesimerkkinä: ”nainen odottaa lasta” → ”tyttö on raskaana” → ”mujia on pantu paksuksi”). Paradigma on siis yhteisen ominaisuuden sisältämä yksikköjoukko. Kirjoitetussa kielessä paradigman muodostaa sanasto. Virkkeessä tietyn sanan vaihtamisella toiseen vaikutetaan virkkeen merkitykseen, jonka osuvasti osoittaa edellä esitetty esimerkki. (Remes 2011; Pienimäki 2013, Kuvanlukutaito, hakupäivä 13.11.2013.)

Se kuinka aktiivisesti tai tietoisesti kuvaa analysoi, riippuu katsojan kuvanlukutaidosta. Kuvanlukutaito on kuvan havainnointia, kokemista ja tulkintaa, johon luonnollisten kuvanlukutaitojen (esim. ymmärrämme kuvassa hymyilevän viestittävän iloa ja kyynelehtivän ilmaisevan surua) lisäksi tarvitaan mm. kulttuuriin tai uskontoon sidottujen esitystapojen tuntemista, toisin sanoen yleissivistystä. Kulttuuri, uskonto ja monet muut seikat, esimerkiksi eleet ja ilmeet, vaikuttavat kuvanlukemiseen hyvin perustavalla tasolla. Kuvia tulkitaankin usein hyvin konventionaalisesti eli totutun ja tavanomaisen näkemystavan mukaan. (Pienimäki 2013, Kuvanlukutaito, hakupäivä 12.11.2013.)

Kuvanlukutaitoa syventää myös denotaation, kuvan syntaksin ja konnotaation käsitteiden ymmärtäminen. Denotaatiolla tarkoitetaan kuvan ilmimerkityksiä eli sitä, mitä kuvassa ilmeisimmin näkyy. Kuvan syntaksi syventää tätä aukaisemalla kuvan fyysistä tasoa mm. tekotavan, värien tai koon tunnistamisella. Konnotaatio puolestaan tarkoittaa kuvan selittäviä lisä- ja piilomerkityksiä, tulkitsijan tunnistamia kulttuurisia merkkejä, joista jo edelliskappaleessa mainitsin. Konnotaatio on merkin ymmärtämisen toinen, syvempi taso, denotaation ollessa siis sen ensimmäinen eli ilmeinen taso. (Kangaspunta 1998, hakupäivä 13.11.2013; Remes 2011.)

Omassa työprosessissani, kuvitetussa runokirjassani tai ”runotetussa” kuvakirjassani, kuten sitä itse mieluummin nimitän ja johon viittaan jo tutkimukseni otsikon määreeissä, olen ajatellut ensisijaisesti kuvieni tehtäväksi tunteisiin vetoamisen, havainnollistamisen ja kuvien sarjallisuudella psykofyysisiin kokemuksiin eli raskauden tuomiin muutoksiin viittaamisen. Olen rakentanut kuvani niin, että niiden ilmimerkitys olisi kaikille selvä: nainen on nainen, joka odottaa lasta, josta yleismaailmallisena merkinä on pyöristyvää vatsa. Koska kyseessä on nimenomaan raskaana oleva nainen – *piirretty* raskaana oleva nainen –, naisen alastomuuteen ei liene liitettävän irrelevanttia huomiota, esimerkiksi pornografisia tai kaksimielisiä yhteyksiä. Tietenkin joissakin kulttuureissa voidaan raskaana olevankin (alastonta) esittämistä pitää vääränä monistakin syistä. Kirjani naiset eivät kuitenkaan ole oikeasti olemassa eivätkä edes kenestäkään suoraan mallinnettuja, joten en usko heidän alastomuutensa olevan ongelma kirjan lukijalle.

Kirjani muu kuvitus – kasvit ja taustakuvat – on ilmeiseltä merkitykseltään juuri sitä, miltä se näyttää: kasviaiheista ja taustakuvaksi tähän produktion sopivaa kuvitusta. Lisämerkityksiä kasvikuville antaa vihje puutarhasta kirjan nimessä sekä kirjan perusidea, jossa kohdussa kasvavan sikiön metaforana ovat kokonsa puolesta sopivat kasvilajikkeet tai sen osat: kukinto, siemen, marja, hedelmä, vihannes tai juures, paikoin kasvi- varsi ja lehdet. Tulkitsijasta riippuvaa on se, kuinka hän ymmärtää esimerkiksi kirsikan ja naisen tai hunajamelonin ja naisen yhteyden – toisin sanoen, liittääkö hän niihin seksuaalisia mielikuvia.

Kuu, joka on naisen kuvaparina viikolla yksi saattaa merkitä uskonnollisista yhteyksistä joillekin ihmisille ihan muuta kuin se esimerkiksi itselleni merkitsee. Kuu on yksi monista Neitsyt Mariaan yhdistetyistä symboleista, ja Neitsyt Maria puolestaan on epäseksuaalisuudestaan huolimatta liitetty hedelmällisyyteen ja häntä on rukoiltu lasten toivos-

sa (Niinisalo 2011). Itse yhdistän kuun mm. kuunkiertoon, kuukauteen ja kuukautisiin jotka vaikuttavat naisen elimistöön ja joista viimeinen on oleellinen osa naisen hedelmöitymistä. Runollisessa mielessä yhdistän kuun myös joksikin, jolle unettoman ja ehkä epätoivoisenkin on helppo purkaa tuntojaan ja toiveitaan. (Liite 4.)

Kirjaani varten olisin voinut tutkia enemmänkin naiseen ja hedelmällisyyteen liittyviä symboleja ja lisätä niitä kuvituksen joukkoon. Se olisi ollut mielenkiintoinen tehtävä ja olisi voinut tuoda kirjaani vielä lisää konnotatiivisia aspekteja. Halusin kuitenkin pitää kiinni perusajatuksestani pitää teokseni kuvitus ja yleisilme selkeänä ja yksinkertaisena. Symbolien runsaus ei ole prosessini kannalta oleellista, koska kirjani tarinan pääosassa ovat odottava äiti ja sikiö, jonka vertauskuvana ovat kasviaiheet.

Kuvittamisessa syntaktiseen tasoon eli kuvan kohteeseen ja havainnoitavaan tasoon vaikuttavat taiteilijan valitsemat välineet, joiden avulla hän työskentelee antaessaan sisällölle muodon (Hatva 1993, 42). Kirjani kuvien syntaksia (omia taiteellisia ja teknisiä valintojani) ovat muun muassa digitaalinen piirtäminen ja siihen liittyvät ominaisuudet, julkaisun koko ja formaatti. Näitä syntaktisia piirteitä olenkin selittänyt yksityiskohtaisemmin teknisissä valinnoissa, sisällöllisissä valinnoissa ja työprosessikuvauksessani (luvut 5 ja 6).

Semanttisella tasolla käsitellään katsojan syntaksille antamia merkityksiä, kulttuurisia piirteitä, joita kuvassa on. Tähän tasoon kuuluvat myös henkilökohtaiset assosiaatiot ja aikaisemmin käsittelemäni konnotaatio. Tulkinnallinen, syysuhteet selvittävä eli pragmaattinen taso edellyttää kahden edellisen tason olemassaoloa (eli syntaktisen ja semanttisen tason) ja on päättymätön prosessi. Ei voi olla tulkintaa olematta ensin tulkittavaa ja tulkitsijaa. Pragmaattisella tasolla myös tulkintatilanne määrää tulkintaa ja kuvan kokemista. Sama katsoja voi palata katsomaan samaa kuvaa useita kertoja ja tulkita sen eri tilanteissa eri tavoin. (Hatva 1993, 24; Remes 2010a, 2011.)

Kuvan sisällöllisten funktioiden tarkoituksena voi olla myös auttaminen tekstin merkityksen ymmärtämiseen, tai se voi avartaa käsitystämme asiasta. Nimenomaan kuvituskuvissa on yleensä näin. (Hatva 1993, 47.) Näin on juuri myös kirjassani *40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa*; kuvan ja sanan liiton tarkoitus on havainnollistaa toisiaan ja synnyttää niin kuvalle kuin runollekin pohdinnallinen tila, jota katsoja-lukija tulkitsee omista tarkoituspelistään ja kokemuspiiristään katsoen.

Mainitsin edellisessä lauseessa kuvan ja sana liiton. Tällainen vähintään kahdesta ja enintään kolmesta eri informaatiomuodosta muodostuva yhdistelmäteksti muodostaa valittujen informaatiomuotojen välisen yhteistilan. Kirjassani kuvasta ja sanasta muodostuvan tilan funktio on olla vuorotteleva, dialoginen ja pohdinnallinen välitila. Kolmen informaatiomuodon yhdistelmää (kuva, sana ja ääni) käytetään yleisesti verkkojulkaisuissa, ja olisi aivan mahdollinen lisä myös tähän omaan sähköiseen kirjaprojektiin. En kuitenkaan kiireisen työskentelyaikatauluni takia halunnut lisätä elementtejä projektiin.

Syntagma, paradigma, denotaatio ja konnotaatio ym. luvussa käsittelemäni termit ovat yhteen kietoutuvia osia, jotka yhdessä muodostavat kuvien tulkintaa ja kuvanlukutaitoa käsittelevän kokonaisuuden. Tämä kokonaisuus termeineen saattaa tuntua vyyhdiltä sotkeutunutta lankaa, mutta onneksi se vyyhti on selvitettävissä, kun sinnikkäästi kerii: kuvien tulkinta ja kuvanlukutaito ovat nimittäin opeteltavissa olevia asioita. Opinnäyte-työni teososaa lukiessa tai katsoessa ei ole kuitenkaan tarpeen pitää sormeja alan oppikirjan välissä ymmärtääkseen, mistä kirjassani on kysymys.

4 MUODONMUUTOKSEN ILMAISU ITSETUTKISKELUN KEINAIN

4.1 Äidin ja lapsen symbioosi kuvin ja runoin ilmaistuna

Piirrokseni raskauden etenemisestä ja runoni tämän ajan ajatuksista pohjautuvat omiin kokemuksiini raskaana olemisesta. Piirtämäni kuvat ovat transtekstuaalisia eli omasta henkilöhistoriallisista kokemuksistani ja ajankohtaisista tapahtumista käännettyjä kuvalisia ilmaisuja (Remes 2010b).

Ensimmäisestä raskaudestani lähtien olen dokumentoinut vartaloni muutoksia piirtämällä ja valokuvaamalla. Näitä kuvia olen hyödyntänyt nyt kirjaani piirroksia tehdessä luonnosmaisina muistikuvina, en mallinnettavina kuvina. Samaan tapaan olen taltioinut ajatuksia ja tapahtumia elämässäni ja vartalossani raskauksieni aikana päiväkirjaani, joista olen ammentanut odotusajan tunnelmia niin teksteihin kuin kuviinkin. Usein ajatukset ovat muotoutuneet runoiksi, jotka puolestaan ovat synnyttäneet visuaalisia mielikuvia.

Kirjani runoissa haluan ilmaista äidin ja lapsen symbioottista suhdetta, joka ulospäin ilmenee – olen itse sen itsestäni huomannut – äidin sisäänpäin kääntyneisyytenä raskauden aikana. Olen halunnut yhdistää kuvan ja runon siten, että niistä kummastakin ilmeneisi tämä unenomainen olotila ja äidin keskittyneisyys sisällään kasvavaa lastaan kohtaan.

Kirjan alkuperäisen idean, sikiön verrannollisuuden kasveihin, päädyin kuvaamaan äidin ulkopuolelle. Sijoitin piirtämäni kasvin sivulle ikään kuin koristeeksi, joka samalla kuitenkin on keskeisessä roolissa niin kuvana kuin runon sisällössä, muodostamassa kuvan ja runon yhteistä välitilaa, kahden informaatiomuodon yhdistelmätekstiä, jota käsittelin jo luvussa 3. Joidenkin kasvien kohdalla poikkesin piirtämällä kasvista jonkin toisen muutosvaiheen, esimerkiksi kukinnon. Välillä päädyin jättämään kasvin pelkäksi viitteeksi sivuaukeamalle. Näissä tapauksissa pyrin rakentamaan runon usein siten, että mainitsin verrattavissa olevan kasvin itse runossa (liite 5). Tarkemmin kirjani sisällöllisistä ratkaisuista kerron myöhemmin.

Monilla piirrosteni äideillä on dialoginen suhde kasvin kanssa, samoin kuin sisällään kasvavan lapsensakin kanssa. Tästä kirjani selvimpänä esimerkkinä on viikon 40 äiti,

joka nojaa isoon kurpitsaan ja ajattelee ” – *mitäs me muuta, me kolme kurpitsaa, muuta kuin odotellaan vaan*” (liite 6). Tottahan on, että odottava nainen juttelee, laulaa, hyräilee, lukee ja soittaa musiikkia sisällään kehittyvälle lapselle. Neuvolaesitteissä ja raskausaikaa käsittelevillä internetsivustoilla tähän kannustetaan kehottavasti, sillä sikiö oppii tuntemaan ympäristönsä äänet jo kohdussa (Kaksplus.fi, Raskaus viikko viikolta, hakupäivä 13.11.2013).

Teokseni *40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa* on esteettinen ja raskautta ihannoiva niin kuvien kuin tekstienkin suhteen. Tämä on tietoinen valintani. Olisin voinut kertoa kirjassani raskauden ikävistä puolista, pahoinvoinnista, ummetuksesta, itkuherkkyydestä ym., jotka jokainen äiti tunnistaa. Olisin voinut kuvata odottavia äitejä turvonneina ja oksentavina, makaamassa haarat levällään vieraan mieslääkärin suorittaessa sisätutkimusta. Olisin voinut kirjoittaa synkistä ajatuksista, pelosta ja huolesta, joita raskaana olevien mielessä toisinaan liikkuu – samankaltaisia väsyneitä ja pelokkaita, jopa harhaisia ajatuksia, joita Cia Kiiskinen kuvaa kirjassaan *Äitiyspakkaus* (2001).

Mutta en halunnut. Halusin tehdä kirjan omasta näkökulmastani, jo äitinä jonkun aikaa olleen ja äitiyteen tottuneen näkökulmasta – äidin, jonka keho on kivistäen kaivannut saada taas luoda uutta elämää; äidin, joka nauttii raskaana olemisesta suunnattomasti. Halusin kuvata raskauden kauneuden ja herkkyyden, sillä odotusajan ja myöhemmin äitiyden raadollisuus tulee tutuksi jokaiselle naiselle aikanaan. Haluan kirjallani muistaa lasta sisälläni ja jokaista lasta, sitä haurasta elämää, joka saa kasvaa rakastavan äidin kohdun turvassa.

4.2 Ennen sinua

”Ennen sinua. – – Valkoiset lakanat, lempeä tuuli, liljat maljakossa. Ennen sinua. Ennen sinua on nyt.” (Korhonen-Jokinen, päiväkirjamerkintä 17.6.2013.)

Olen huomannut lähipiirissäni – itseni mukaan lukien – levottomien, vapaudestaan nauttivien tai jonkinlaisista naiseuteensa liittyvistä ongelmista kärsivien naisten muuttuvan rauhallisiksi, määrätietoisiksi ja itsestään huolehtiviksi heidän alkaessaan odottaa lasta – oli pa raskaus sitten suunniteltu tai ei. Raskaus vaikuttaa naiseen niin syvästi, että elämänmuutos tapahtuu monilla kuin itsestään: primitiivinen suoje luvaisto sisällä kasvavaa

ihmisenalkua kohtaan ja oman elämän ja kehon lopullinen muutos vaikuttavat vahvasti alitajuntaan ja saavat naisen toimimaan luonnostaan lapselleen parhaaksi raskausaikana.

Toisinkin voi olla. Valitettavasti olen joutunut näkemään myös odottavia äitejä, jotka vähät välittävät syntymättömän lapsensa hyvinvoinnista; pahimmillaan he tupakoivat, käyttävät huumeita tai alkoholia koko raskauden ajan. Tapahtuuko se vapaaehtoisesti vai ei – sillä ei ole merkitystä lapsen kannalta. Kuitenkin uskon, että olivatpa äitien elämäntavat sitten terveelliset tai ei, he kaikki kokevat jonkinlaisen psykofyysisen metamorfoosin eli muodonmuutoksen odotusaikanaan.

Itselleni odotusaika on joka kerralla ollut erityistä aikaa naisena. Vaikka olen monella tapaa tärkeä henkilö, etenkin lapsilleni äitinä, raskaana ollessa koen olevani nimenomaan erityinen – erityisen kallisarvoinen. Erityinen siksi, että juuri minun sisälläni kasvaa uusi elämä ja että se elämä on hyvin paljon minun tekemisistäni riippuvainen. Uskoisin jakavani monien muiden äitien kanssa tunteen olevani ikään kuin valittu siihen tärkeään tehtävään, jonka päätepisteenä on lapsen synnyttäminen.

Juuri nämä seikat ovat saaneet minut kirjoittamaan päiväkirjaani ahkerimmillaan raskauksieni aikana; jotta voisin palata myöhemmin raskauden jälkeen, vuosien jälkeen, niihin tapahtumiin, ajatuksiin ja muutoksiin, joita lapsiani odottaessani tein ja koin. Samoista syistä olen halunnut dokumentoida vartaloni muutoksia piirtämällä, maalaamalla ja valokuvaamalla. Raskauden aikaiset ajatukset kuten myös (tarkat ja vivahteikkaat) mielikuvat vartalosta sinä aikana unohtuvat hyvin äkkiä, tai niitä ei ehdi tai jaksaa edes miettiä, elämän muuttuessa vanhemmuuden ja lapsenhoidon myötä hektiseksi ja takuulla toisenlaiseksi kuin ennen.

4.3 Ra(s)kas äitiys

”Jos sinä olet tyttö, olet odottanut elämäsi jo vuosikausia, uinuen kuin siemen maassa äidinäitisi kohdussa, naisen osana, odotus ja oikeus kukkia.” Korhonen-Jokinen, 40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa, 26.)

Vaikka nainen on äiti mielestäni heti raskaaksi tullessaan, häntä ei varsinaisesti kutsuta äidiksi kuin vasta synnytyksen jälkeen. Samaan tapaan lapsen elämän ajatellaan alkavan

vasta hänen tehtyään vaikean matkansa kohdusta pois, vaikka hän todistettavasti on elänyt sitä ennen jo lähes vuoden verran. Tyttölapsen kohdalla elämä on periaatteessa jatkunut jo tätä kauemminkin, sillä kohdussa kasvavan tytön kaikki munasolut muodostuvat jo raskausviikolla 20 (Kaksplus.fi, raskausviikko 20, hakupäivä 18.11.2013). Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jokainen naisen elämä on alkanut jo äidinäidin kohdussa, oman äidin sikiövaiheessa, johon viittaa myös luvun alun runossa.

Evoluutio on ihmeellinen, ja nerokas. Ensimmäistä lastaan odottavan äidin epä-äitiys on nimittäin suuri siunaus, sillä se antaa tulevalle äidille aikaa tottua ajatukseen itsestä äitinä. Odotusaika on aikaa rakentaa suhdetta lapseen ja antaa kiintymyksen kehittyä, jotta lapsen synnyttyä niin äidin kuin lapsenkin tutustuminen toisiinsa alkaisi luonnollisesti ja turvallisesti (Hakala 2012, 37).

Kerron Johdannossa kirjani tarkoituksiksi mm. odottavien äitien ilahduttamisen raskauden mullistavien muutosten keskellä. Kirjani tarkoituksena tämän lisäksi on olla raskaana olemisen fyysisten ja psyykkisten vaikeuksien, kuten kehon vaivojen ja mentaalisen puolen horjumisen keventäjä. Odottajan olo on raskas, siihen viittaa jo termi raskauskin, ja äitinä oleminen on kaksin verroin raskaampaa. On paljon työläämpää huolehtia lapsen tarpeista kohdun ulkopuolella kuin sisäpuolella, missä lapsi sai kaiken tarpeellisen istukan kautta.

Raskaudestaan huolimatta äitiys on ennen kaikkea rakkauden täyteistä aikaa – mikäli äidin ja lapsen suhde on terveellisellä pohjalla. Lapsen äidilleen osoittama kiintymys ja luottamus on liikuttavaa. Äiti on lapselle kaikessa ensimmäinen – ensimmäinen ihminen, ensimmäinen jumala, ensimmäinen rakkaus.

4.4 Äidin syntymä

Synnytyksen jälkeinen aika saattaa olla äidille (epäilemättä myös lapselle) hyvin rankkaa. Itse olen kokenut synnytysteni jälkeen vahvaa ikävää kohdussa ollutta vauvaa kohtaan. Tämä kehossa kokonaisvaltaisen tuntuva ikävä on kummunnut sen asian tiedostamisesta, että en koskaan enää saisi lastani niin lähelle itseäni kuin hän sisälläni kasvaessaan oli.

Muuttuminen odottavasta epä-äidistä synnyttäneeksi, oikeaksi ja todelliseksi äidiksi tapahtuu synnytyksen kestosta riippumatta käytännössä sekunneissa. Heti kun lapsi on kokonaan kohdusta ulkona, naisesta tulee äiti. Tätä tosiasiaa on vaikeaa synnytyksen äärellä täysin ymmärtää, sillä muutos odottavasta ei-odottavaksi on niin nopea. Ensimmäistä lastaan synnyttävällä äidillä ei ole vielä kokemusta siitä, mitä äitiys todella on, eikä sitä tajunnekaan kuin vasta jonkun ajan kuluttua synnytyksestä. Maija Butters ilmaisee kirjassaan *Väkevä hauras* tätä nimenomaan ensimmäisen synnytyksen kokemuksesta sanoin ”nainen synnyttää äitiä itsessään” (Butters 2007, 33).

Minulle kävi juuri edellä kuvaamallani tavalla ensimmäisen lapseni kanssa. Elämän ensimmäistä merkkiä, vastasyntyneen parkaisua, ei koskaan tullut. Lapsi kuitenkin eli ja sain nähdä hänen tumman ja viisaan katseensa. Sitten hänet vietiin pois synnytyksessä tapahtuneiden komplikaatioiden vuoksi. Olin ymmälläni, sekaisin ja tunsin itseni hylätyksi. Olin synnyttänyt lapsen, mutta hän ei ollut luonani. Opiskeluaikanani olen työstänyt tätä aihetta useasti, mutta syvimmin se on nähtävissä teoksessani *Äidin syntymä* vuodelta 2012, toisen lapseni ongelmattoman synnytyksen jälkeen (liite 7).

Myöhemmin, lapseni tilan ollessa vakaa ja lopulta päästyämme kotiin, olin toki onnellinen hänestä ja hoidin häntä huolella parhaan taitoni mukaan, kiintymyksellä, mutta en aluksi tuntenut mitään syvempää rakkautta lasta kohtaan. Muistan ihmetelleeni tunteettomuuttani, enkä uskaltanut siitä puhua pelätessäni, että minut leimattaisiin heti äitiyteni ensikynnyksellä huonoksi äidiksi. Luultavasti olin vain liian väsynyt tunteakseni mitään ja soimasin itseäni turhaan.

Vaikeahko ensisynnytys ja varsinkin lapseni vieminen pois luotani jättivät minuun elinikäiset jäljet, joita yhä käsittelen. Opinnäytetyöprosessini on yksi esimerkki siitä. Vasta toista lastani synnyttäessäni tunsin synnyttäväni nimenomaan omaa lastani ja osasin iloita ja itkeäkin lapseni syntymän puolesta. Vaikka synnytys tällä kertaa meni kaikin puolin hyvin, muistan huolehtineeni ennen onnentunteiden näyttämistä lapsen hyvinvoinnista. ”*Huutaako se?*” ovat muistini mukaan ensimmäiset sanat syntymän jälkeen – pelkistetty kysymys täynnä merkityksiä.

Nyt, kolmatta lastani odottaessa uskon – olettaen kaiken synnytyksessä menevän pahemmista ongelmista – viimein voivani synnyttää lastani pelotta: synnyttää lapseni ja

nauttia siitä. Muodonmuutokseni on viimein valmis: olen tehnyt matkan naisesta ja tyttärestä äidiksi synnyttämällä itseni, lapseni ja pelkoni epä-äitiydestä ulos itsestäni.

Synnyttämisen monialaiset tunteet ja erilaiset synnytyskokemukset ovat osaltaan muokanneet kirjani kuvitusta ja runojen sanomaa. Ne eivät ehkä suoranaisesti ole nähtävissä muille kuin itselleni, mutta taustavaikuttajina kokemukseni ovat isoja tekijöitä. Teokseni äiti on kokenut hyvän synnytyksen. Se näkyy hänen kasvoiltaan ja tavasta, jolla hän lastaan pitelee (liite 8). Mallia tähän viikon 43 kuvaan otin omasta olotilastani toisen lapseni ”hyvän” eli ongelmattoman synnytyksen jälkeen.

5 TYÖPROSESSI

5.1 Tekniset valinnat

Itselleni läheisempi tapa lukea kirjaa on perinteinen, konkreettinen kirja. Aluksi suunnitelmani olikin sitoa kirjani itse. Ohjaavien opettajieni viisaiden neuvojen ansiosta päädyin kuitenkin kokeilemaan kirjan tekemistä puhtaasti digitaalisesti. Tällöin vältyn perinteisesti piirrettyjen kuvien työläältä skannaamiselta, siirtämiseltä ja muokkaamiselta digitaalisesti käytettävään muotoon.

Sähköinen kirja sisältää kirjan sisällön digitaalisessa muodossa. Sähköinen kirja (tai e-kirja, e-book, digitaalinen kirja) on siis digitaalisesti luettavissa eri päätelaitteiden avulla, joiden tarjonta ja käyttömukavuus kasvavat jatkuvasti. Sähköisen kirjan valinta kirjani tekoformaatiksi oli päivänselvää kirjan idean selkeydyttyä itselleni. Sähköinen kirja on nykyaikainen ja helposti saavutettava. Lisäksi se on kustannustehokas ja ympäristöystävällinen. (Sähköinenkirja.fi, Mikä on e-kirja, hakupäivä 5.9.2013.)

Kirjani tulevaksi tiedostotyyppiksi valitsin PDF:n (Portable Document Format). Vaikka nykyisin digitaaliset kirjat ovat enemmän EPUB-tiedostoja (Electronic Publication) ja PDF siis jo hieman vanhahtava tiedostotyyppi, on PDF minun kuvallisen kirjani kohdalla kuitenkin EPUB:a soveliaampi. *”Kuten WWW-verkkosivut, EPUB on suunniteltu teksteille, joiden rivitys tapahtuu lukuohjelmassa tai -laitteessa käyttötilanteen ja käyttäjän omien mieltymysten mukaisesti”*, kerrotaan Wikipediassa EPUB:sta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että EPUB-tiedostoissa ei voida latoa sivuja tarkasti tiettyyn sivupohjaan niin kuin esimerkiksi PDF-tiedostoissa. Yleisesti sanottuna proosakirjallisuudessa tämä ei ole ongelma, mutta esimerkiksi oman teokseni kaltaisiin kuvakirjoihin ja myös esimerkiksi sarjakuviin EPUB soveltuu heikommin. (Wikipedia 2013, EPUB, hakupäivä 25.11.2013.)

Alun perin aioin käyttää kuvien tuottamiseen minulle jo tuttua Adobe Photoshopia. Photoshop CS6:lla tein ensimmäiset piirrokseni ja olin niihin niin tyytyväinen, että ajattelin niiden olevan lopullisia. Ohjaavan opettajan kehotuksesta tutustuin kuitenkin pian toiseen digitaaliseen piirustusohjelmaan, Corel Painter 12:een, joka on suunniteltu nimenomaan kuvan tekemiseen eikä muokkaukseen, kuten Photoshop (Wikipedia 2013, Corel Painter, hakupäivä 5.9.2013). Juuri tässä lieenee näiden ohjelmien suurin ero. Oman ko-

kemukseni mukaan toimintaperiaatteiltaan ohjelmat toimivat kutakuinkin samalla tavalla ja niitä voi käyttää halutessaan myös yhdessä.

Corel Painter 12 eli ”Painter” antaa nykyaikaiselle kuvataiteilijalle, joka lähes väistämättä tekee työtään myös tietokoneohjelmilla, mahdollisuuden käyttää digitaalisesti samoja työvälineitä kuin mitä hän perinteisestikin käytettäisi. Painter on suunniteltu simuloimaan perinteisiä piirustus- ja maalaustekniikoita aina siveltimen ja maalauspuhjan valinnasta lähtien värien, pintojen ja maalilaatujen vuorovaikutukseen keskenään. (Manner 2011, 35.)

Piirtopöytänä käytin Wacom Intuos3:a ja siihen kuuluvaa kynännäköistä stylusta eli piirrintä. Ensimmäisiin piirroksiin käytin Wacomin Intuos2, joka on Intuos3:n aikaisempi malli, mutta koska Intuos2:lla piirtimen paineherkkyys ei toiminut, vaihdoin uudempaan piirtopöytämalliin. Vaihdoilla olikin valtava vaikutus piirrosjälkeen, josta nyt tuli herkempi, vivahteikkaampi ja persoonallisesti tunnistettava piirtimen paineherkyyden toimiessa.

Taitto-ohjelmaksi valitsin Adobe InDesignin CS6:n, jonka käyttäjiä ovat etenkin sanoma- ja aikakauslehdet (Wikipedia 2013, Adobe InDesign, hakupäivä 5.9.2013). InDesign oli minulle ennestään jo tuttu taitto-ohjelma mm. työharjoittelustani sanomalehdessä, enkä nähnyt mitään syytä miettiä jotain muuta taitto-ohjelmaa. InDesignilla minun oli mahdollista luoda samaan tiedostoon niin painettavan kuin sähköisenkin julkaisun formaatit.

5.2 Digitaalisen piirtämisen aloitus

Ennen kuin aloittaa digitaalisen piirtämisen, prosessia helpottaa, kun miettii ensin, minäkalaiselle pohjalle kuvansa haluaa tehdä. Työprosessin alussa projektin paradigma, valintojen avaruus, on avoin. Valinnat mm. teoksen formaatista ja tekovälineistä muodostavat teoksen syntagman eli kokonaisuuden. Toki valintoja voi muokata myöhemmin (kuten minäkin lopulta tein), mutta sitä helpompi on työskennellä mitä selvempi suunnitelma on jo aloitusvaiheessa.

Kuvataiteilijan on hyvä tiedostaa, että jokainen teokseen tekemä muutos vaikuttaa teoksen semanttiseen ja pragmaattiseen tasoon ja kuvatulkinintaan. Näitä seikkoja ei mielestäni kuitenkaan tarvitse aktiivisesti teosta tehdessään analysoida, sillä liika pohtiminen saattaa syödä tilaa luovuudelta – näin ainakin oman kokemukseni mukaan. Tehdessäni kirjaani *40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa* luotin intuitiooni ja vapaaseen kuvanmuodostusprosessiin, joskin kuvataiteilijana olin ja olen tietoinen kuvanrakentamisen teoriasta.

Valitsin uutta pohjaa luodessani digitaalisen paperin laaduksi hiilipaperin (Charcoal Paper). Tämän siksi, että olin jo aikaisemmin testatessani Painteria todennut piirroksiani varten sopivaksi kynäksi hiilikynän (Charcoal Pencil), jonka jälki on herkkää ja ilmeikästä, ja joka toistuu luonnollisena parhaiten hiilipaperille. Digitaalisen piirtotekniikan valintani (digitaalinen musta hiilikynä) vaikuttaa kuvituksen syntaktisten yksiköjen havainnointiin siten, että ne huomataan helposti: musta jälki on selkeä ja hiilikynän jälki yleensä pohjasta hyvin erottuvaa. Teoksessani nämä syntaktiset yksiköt ovat kirjaani pääosissa olevat äitihahmo ja kasviaihe. (Hatva 1993, 42.)

Digitaalisen pohjapaperin sävyksi valitsin lämpimän punertavan sävyn, jonka uskoin sopivan työni luonteeseen. Punertava sävy on pehmeä ja puuterinen; siis helposti mielletävissä suloisten vauvojen ja pehmeälinjaisten äitien yhteyteen. Punainen on elämän väri, se liitetään vereen, sydämeen ja myös rakkauteen, intohimoon ja voimaan (Borg 2013, Värit ovat voimaa, hakupäivä 20.11.2013; Oppiminen.yle.fi 2012, Värit ovat vanha visuaalinen kieli, hakupäivä 20.11.2013). Kuvien tallentamisvaiheessa huomasin kuitenkin, että käytännöllisintä on tallentaa kuvat ilman pohjapaperia png-tiedostoina (Portable Network Graphics), jolloin pohjapaperin sävy jäi toissijaiseksi asiaksi.

Resoluutioksi valitsin 300 pikseliä tuumaa kohti, jotta kuvat toimisivat moitteettomasti myös mahdollisilla muilla formaateilla (kuten painettuna). Pohjan kooksi valitsin ensin 15 cm x 20 cm suorakaiteen (korkeus x leveys). Myöhemmin vaihdoin piirustus pohjan kooksi 22,49 cm x 30 cm, koska testitaittoa tehdessäni huomasin, kuinka kuvien skaalaus ja asettelu onnistuvat paremmin isommassa koossa. Itse julkaisun lopulliseksi kooksi tuli tuo jo mainitsemani 15 cm x 20 cm.

Valitsemaani kirjan muotoon vaikutti mielikuvani kirjani tyyllilajista lämminhenkisenä taide- ja runokirjana Nina Hauen *Avoimen kirjan* ja Maija Buttersin *Väkevä hauras* -

kirjan tyyliin Pienehkö, suorakaiteen muotoinen ja vaakatasoinen muoto on luonteeltaan tasapainoinen, turvallinen ja luettaessa käyttäjäystävällinen oli lukulaitteena sitten näyttöpääte, sylimietokone tai jokin muu nykyisten standardien mukainen lukulaite. Kirjan ja sen sivujen ja aukeamien horisontaalimuoto antaa kuvaelementeille myös dialogista tilaa (Remes 2010b).

5.3 Sisällölliset valinnat

Piirrokseni kuvaavat raskaana olevan muodonmuutosta fyysisesti, runoni psyykkisesti, omaan kokemuspäiriini vahvasti peilaten. Kuvat piirsinkin raskausaikaa imitoiden sarjana, jolloin piirtämisprosessini eteni johdonmukaisesti samaa tahtia muutosta läpikäyvien äitihahmojen mukana. Aloitin piirtämisen siis viikosta 1 jatkaen sitten viikkoon 43, tehden vain muutamia poikkeuksia. Poikkeukset johtuivat lähinnä sommittelusyistä. Huomasin välillä, ensimmäisten viikkojen piirroksia tehdessäni, että olin piirtänyt useamman naishahmon peräkkäin liian samankaltaisiin asentoihin. Halusin muuttaa joitakin piirroksia saadakseni kirjan visuaalisen ilmeen vivahteikkaammaksi ja sommittelun dynaamisemmaksi asentojen vaihtelulla.

Myös runot kirjoitin ensimmäisestä viikosta eteenpäin sarjallisena prosessina – jälleen muutaman poikkeuksen kera. Minulla oli valmiina päiväkirjassani aikaisemmin kirjoittamiani runoja, jotka kävin läpi ja joista valitsin tähän projektiin mahdollisesti suoraan käyttökelpoiset tai muokattavat. Osan hylkäsin myöhemmin tarpeettomina. Suurimman osan lopullisista runoista ideoin piirrosten myötä ja osan niiden piirtämisen jälkeen. Koska halusin kirjani myös englanninkielelle, pyrin kääntämään runot myös sille heti niiden syntymisen myötä puhtaasti järjestelmällisyyteni takia – säästyäkseni siltä myöhemmässä vaiheessa.

Muu kirjani kuvitus ja teksti, kuin edellä mainitut, syntyivät helpommin. Niidenkin visuaalista muotoa ja etenkin fyysistä sijaintia sain kyllä kirjan kokoamisvaiheessa hakea useaan otteeseen. Tässä työssä minua kuitenkin auttoi vahva mielikuva kirjastani, jota lähdin elementtejä taitto-ohjelmassa pyörittelemällä hakemaan.

5.3.1 Runot

Runojen syntyprosessia on vaikea selittää, sillä ajatukset niihin kumpuavat niin syvältä alitajunnasta. Olen aina kirjoittanut ja lukenut runoja, joten tyyliä jollain tapaa surullista ja psyykeen vahvasti vaikuttavia. Äitiys aiheena on minulle tällainen, se on varmasti tullut jo selväksi. ”Runomielen” käynnistäminen ei kuitenkaan ole yksinkertaista, vaan runolliseen tunnelmaan täytyy jollain tapaa virittäytyä. Itselläni tämä virittäytyminen tapahtui kirjani runoja kirjoittaessa aikataulullisista syistä paineen alla, mikä ei välttämättä ole luovuuden kannalta paras mahdollinen tapa. Runojen kirjoittamiseen kuitenkin tottuu: ihminen sopeutuu siihen kieleen, jossa elää, ja niin minunkin runosuoneni lähti virtaamaan alun kömpelyyden huuhtouduttua pois.

Tahdoin runoihini samaa ilmavuutta, herkkyyttä ja unenomaista tunnelmaa kuin piirroskuvissanikin oli. Haasteenani oli muotoilla runot siten, että ne olisivat visuaalisia mielikuvia stimuloivia ja täydentäisivät osaltaan piirroskuvien merkityksiä.

Vaikka runot syntyivät piirrosten myötä, ne eivät muotoutuneet lopulliseen muotoonsa samaa tahtia kuvien kanssa. Kirjoitusten täytyi antaa hautua ensin mielessä ja sitten paperilla ennen kuin ne suostuivat punoutumaan haluamallani tavalla yhteen kuvan kanssa, muodostaen toistensa kanssa dialogia käyvän ja toisiaan rikastavan ja täydentävän yhdistelmän (Hatva 1993, 39). Kutakuinkin runot ja piirrokset syntyivät kuitenkin käsi kädessä, myös englanninkieliset versiot. Englanninkielisen version halusin kahdesta syystä; että kirjani olisi periaatteessa, niin halutessani, koko maailman saatavilla – laajemman lukijakunnan ymmärrettävissä –, ja koska halusin kokeilla, miten runoni kääntyvät vieraille kielelle. Runojen kääntäminen oli helpompaa kuin mitä oletin ja olen käännöksiini hyvin tyytyväinen. Lopputuloksista tuli tunnelmaltaan hyvin samankaltaisia kuin suomenkielelläkin.

Kirjoja luetaan yleensä alusta loppuun päin, ajallisesti jatkuvana tapahtumana. Ajallisuus on teoksessani keskeinen tekijä, osa sisällön jäsentämistä. Kirjani tapahtumaketju alkaa sivulta 3 jatkuen niin, että edellisellä aukeamalla nähty jatkuu ajallisesti seuraavalla aukeamalla. Aikaisemmin nähty vaikuttaa katsojan tulkintaan seuraavalla sivulla (Hatva 1993, 58).

Tekemällä kuvat ja tekstit kronologisessa järjestyksessä sarjana pystyin havainnoimaan piirtämieni naisten kehon muutoksia ja kertomaan heidän kauttaan tarinaa siitä yhteydestä, jonka raskaus luo naisen, hänen kehonsa ja lapsen välille. Ilman tätä loogisesti etenevää ja järjestelmällistä tapaani työstää kuvia ja runoja kokonaisvaltaisen muutoksen kuvaaminen olisi voinut jäädä rikkonaiseksi ja poukkoilevaksi. Näitä piirteitä ei teoksessani mielestäni ole nyt nähtävissä.

Työskentelyssäni runojen suhteen oli muutama helpottava perustekijä, joiden avulla lähdin niitä rakentamaan. Tärkein seikka oli sisällyttää raskausviikkoon liittyvä kasvi osaksi runoa. Kunkin viikon sikiön kokoa kuvaava kasvi on mainittu BabyCenter-verkkosivustolla kohdassa *Your Pregnancy Week by Week* (hakupäivä 4.9.2013).

Kirjasin kasvit ylös ja käänsin ne suomeksi. Kasvien sisällyttäminen tekstiin tuotti joissakin runoissa kielellisiä vaikeuksia ja niinpä päätin ilmaista kasvin paikka paikoin muulla tavalla, esimerkiksi pelkkänä hedelmänä kuten viikon 10 kumkvatin. Alkuperäinen runo kyseiselle viikolle kuului: *"On vaikea uskoa, että siellä on ketään. Olisipa mahassa edes yksi patti, niinkin pieni kuin kumkvatti."* Se alkoi kuitenkin tuntua liian naurettavalta, jotenkin kompastelevalta, joten mietin runoa uudestaan, jolloin siihen löytyi kyseisen viikon äidin mielenliikkeiden kulku: *"Outo hedelmä. Niin pieni mutta silti olemassa. On vaikea uskoa, että siellä on ketään."*

Toinen seurattava tekijä runoissani oli anatominen: kullekin raskausviikolle ominaiset sikiön kehitykseen liittyvät piirteet ja äidin vartalossa tapahtuvat muutokset. Poimin nämä tiedot myös BabyCenterin ja Kaksplussa-lehden Internet-sivustoilta kohdista *Your Pregnancy Week by Week* ja *Raskaus viikko viikolta*. (Hakupäivä 4.9.2013.)

Äidin mielensisäisiin liikkeisiin käytin aineistona omia päiväkirjamerkintöjäni vuosilta 2008 – 2013. Viikon 25 runoon poimin osan 2.11.2010 päiväkirjamerkinnästäni: *"25+2 tiistai. Nyt väsyttää taas. Unohtelen jatkuvasti asioita. Mahakin painaa, vaatteet tuntuu hankalilta, kiristää. Ja sitten nyt yhtäkkiä naurattaa. Ei voi tajuta."* Kyseisen viikon aukeamasta tuli kirjani humoristisin, johon vaikutti myös haastava kasvi, suomenkielisenä monimerkityksellinen lanttu. Viikon runo muotoutui seuraavanlaiseksi: *"Pyöreyttä kasvoissa. Navan kohdalla kohouma. Väsyttää naurattaa. Masu painaa. Lanttu ei leikkaa. Mutta lanteet kyllä sheikkaa!"* Englanninkieliseen version sain sisällytettyä lantun ('swede') myös mielestäni oivallisesti jonkun aikaa asiaa kielenpäällä pyöriteltyäni,

vaikka runon paradigma hieman muuttuikin sanapaikkojen vaihtumisen ja kielenvaihdoksen myötä: *”Roundness in my face. Bulge in the belly button’s place. Tired amused. Tummy’s pressing. Brains not working. But my hips are shaking like a swede!”* (liite 9).

5.3.2 Äitihahmot ja kasviaiheet

Piirroksistani halusin luonnollisia ja autenttisia. Toteutin ne ilman luonnoksia, intuitiolla ja muistinvaraisella kuvalla lähinnä omasta, aikaisemminkin jo raskaana olleesta vartalostani, jota olin jo aikaisemmissa taiteellisissa produktioissani työstänyt, ja muistikuvilla piirroksista sekä valokuvista raskausajoiltani. Osaan puutarhan kasvillisuudesta ja antimista hain mallia internetin kuvahauulla, joista sitten joitakin käytin piirtäessäni mallina (liite 10). Hain kuvamalleja kuvahauulla myös joihinkin naisen asentoihin. Näihin otin mallia kuitenkin enemmän kokeilemalla itse suunnittelemani asentoja ja käyttämällä malleina kirjan *Väkevä hauras* kuvia (liitteet 11 ja 12).

Tarkoitukseni ei ole ollut luoda ihmisvartaloa eikä kasveja rakenteellisesti imitoivia kuvia, vaan olen antanut itselleni luomistyöhöni taiteellisen vapauden kuvata näkemääni ja kokemaani aistinvaraisesti. Tämä malli sopii yksin myös teokseni kokemuksellisen teeman kanssa.

Kuvituksellisissa ratkaisuissani halusin ilmaista runoistanikin tulkittavissa olevaa ikuisuutta ja elämän jatkumoa piirtämällä naiset alastomina, irti ajallisesta leimasta. Alastomana oleminen on luonnollinen ihmisen olotila. Synnymme alastomina ja yleensä myös lisäännymme alastomina. Odottava äitikin tarkastelee vartalonsa muutoksia parhaiten alastomana ollessaan. Alastomuudella en halua kommentoida piirtämieni naisten seksuaalisia piirteitä tai seksuaalisuutta, vaikka he toki sitä ovat, mikä on heidän tilastaankin pääteltävissä. Muuntelemalla äitihahmojen ulkonäköä halusin myös vapauttaa heidät kulttuurisista kahleista ja ihonvärin perusteella määräytyvästä kulttuuritaustasta, joista kumpikaan ei kansainvälisessä maailmassamme ole enää kulttuuria määräävä tekijä. Toteutin naiset siis mustavalkoisina, vaikka varmasti heistä onkin nähtävissä oma kulttuurinen taustani.

Olin jo tehnyt useita piirroksia naisvartalosta, joka pysyi lähes samassa asennossa joka piirroksessa. Alkaessani lisäämään kuviin kuhunkin viikkoon kuuluvaa kasvia, huoma-

sin otteeni piirtämiseen hiipuvan. Jokin oli vinossa, mutta en keksinyt mikä. Lopulta oivalsin, että naisen keskivartaloon rajattu olemus yhdessä naiselle valitsemani pystyasennon kanssa ei toiminut, ei ainakaan koko kirjan lävitse. Sommitellullisen mielenkiinnon näkökulmasta se ei ollut kestävä ratkaisu. Siispä loin aivan uuden dokumentin ja aloitin piirtämisen ihan alusta.

Aloin piirtää naista tai itse asiassa naisia, eri asentoihin ja niin piirtäminen alkoi jälleen sujua. Nainen näytöllä heräsi eloon ja sai persoonallisia piirteitä kehon vapautuessa lukitusta pystyasennosta ja saadessa tilaa liikkua. Naisten kasvojen tullessa esiin heidän mielialojen ja reaktioidensa tulkinta helpottui – pelkän varatalon perusteella se ei olisi mahdollistakaan. On tärkeää, että naisten kasvot näkyvät jo edellislauseessa esittämäni asian takia, mutta myös kirjaani kohdistuvan huomion kannalta: yleensä katsoja ei ohita kuvaa, jossa on ihmishahmo silmineen ja suineen (joilta mielialoja luetaan) (Hatva 1993, 58). Piirrosviivan elävyyskin sai aivan uutta ulottuvuutta kynän kallistusasteen vaihtuessa. Viivan vahvuuden ja hentouden vaihtelut synnyttivät kolmiulotteisuuden tuntua piirroksiin. Myös sillä, että käteni pääsi liikkumaan vapaasti ja impulsiivisesti naisvartalon päästyä eroon sitä sitovasta pystyasennon kahleestaan, oli merkittävä vaikutus piirrosviivan muuttuneeseen ilmeeseen. (Liite 13.)

Varsinaisessa piirtämisprosessissa loin kunkin viikon Painteriin erikseen omalle tasolle (layer). Helpottaakseni työtäni nimesin tason selkeästi aina ennen piirtämisen aloitusta nimellä ”viikko 1, viikko 2, viikko 3” jne. Toteutin piirrokset lähes järjestään ajallisesti tässä järjestyksessä, yhdestä neljäänkymmeneenkolmeen, kuten aikaisemmin jo mainitsin. Näin muistissani oli aina tuoreeltaan aikaisemman viikon vartalon muodot. Välillä – varsinkin ensimmäisten viikkojen piirrosten kesken, jolloin vartalonmuutokset eivät juuri näkyneet – saatoin vaihtaa joidenkin viikkojen piirrosten paikkaa ideoiden ja kirjan sommittelun kypsyttyä mielessäni. Piirtämällä kuvat ajallisesti lineaarisena sarjana piirrosteni jälki myös kypsyi samalla tapaa kuin naisvartalokin kypsyi raskauden myötä uusiin muotoihin. Kuvataiteilija Anu Miettinen on käyttänyt samantapaista sarjallisuuden menetelmää valokuvasarjassaan *Maha-asetelmia* (2005 – 2007), jossa hän on kuvannut naisvartalon kypsymistä nuoruudesta vanhuuteen (liite 14).

Raskauden ensimmäiset kolme viikkoa, jolloin äiti ei vielä ole edes raskaana, mutta jotka kuitenkin lasketaan raskausaikaan, olivat mukavia kuvitettavia, sillä niitä ei sitonut mikään ennalta määrätty elementti (kuten myöhempien viikkojen kasvit). Määritte-

lin näiden viikkojen teemaksi ”toive”, ”matka alkaa” ja hedelmöittyminen”. Ensimmäisen viikon toivetta kuvaa naisen istuva, ylöspäin katsova olemus. Hän käy dialogia oisen kuun kanssa, koska ei saa unta tahtoessaan niin kovasti tulla raskaaksi. Ehkä nainen on halunnut lasta jo kauan, ehkä yrittänytkin sitä jo jonkin aikaa. Tai ehkä hänen kumppaninsa ei ole ollut suostuvainen lapsen hankintaan ja nainen miettii keinoa saada hänen päänsä kääntymään. Nainen toivoo: ”– – *anna hänelle mahdollisuus*” – mahdollisuus lapselle, mahdollisuus miehelle suostua raskauden yrittämiseen. Viikolla 2 nainen suostuttelee miestänsä matkaan, ottamaan sen rohkean askeleen tuntemattomaan, vanhemmuuden maailmaan.

Tällä viikon kaksi aukeamalla esiintyy sen yhden ja ainoan kerran kirjassani myös raskauden toinen osapuoli, mies. En halua väheksyä miehen roolia odotusaikana, sillä tiedän, kuinka tärkeää naiselle on saada hyväksyntää ja hellyyden osoituksia raskaana ollessaan kumppaniltaan. Kirjani kuitenkin käsittelee nimenomaan naisen psykofyysistä kokemusta raskaudesta, jolloin mies – valitettavasti – ei saa teoksessani enempää sijaa. Hedelmöittyminen tapahtuu raskausviikolla kolme. Kuvaan hedelmöittymisen hetkeä ottamalla oleelliseen hedelmöittäjän rooliin muuten taka-alalle tätekuviksi jäävät lehtikuviot. Hedelmöittymisen kuvaaminen siten, kuin se oikeasti tapahtuu, oli mielestäni turhan suoraviivaista ja brutaalia ajatellen, että kirjani yhdeksi tehtäväksi olen ajatellut lasten kanssa siihen tutustumisen.

Valintaani kuvata sikiön kasvimetafora äidin ulkopuolelle vaikutti se, etten saanut kuvaa toimimaan muulla tavalla. Tiukan aikatauluni takia en halunnut alkaa kokeilemaan kovin monenlaisia toteutustapoja, vaikka sillä tavalla olisin varmasti ratkaisun löytänytkin. Siirtämällä kasviaiheeseen äidin ulkopuolelle sen ilmimerkitys kasvina selkenee. Silti kasvin lisämerkitys sikiön vertauskuvana pysyy. Kasvi saa äidin ulkopuolella konnotaatiokseen myös dekoratiivisena elementtinä, koristekuvana, olemisen.

Piirsin kuhunkin raskausviikkoon kuuluvan kasvin aina sen viikon äidin piirroksen jälkeen. Kasviaiheiden piirtäminen oli varsin mekaanista työtä, joka alkoi (todellistenkin) viikkojen edetessä jopa tynpiä. Kasviaiheiden kuvallinen tehtävä oli olla kasvi, näyttää siltä kasvilta, mikä oli kyseessä kunakin viikkona. Vaihtelua toki toi välillä valintani kuvata muitakin kuin kasvin hedelmää eli vaikkapa kukintoa tai hedelmän lisäksi kasvivartta. Yhteen kuvaan (viikko 22) päätin kuvata puutarhan ympäristöä ja aidalla raakkuvia variksia. Viikon vihannes, spagettikurpitsa, oli minulle tuntematon ja oletin sen ole-

van melko tuntematon ainakin suomalaisille, joten havainnollistaakseni spagettikurpitsan kokoa päädyin ympäristöltään laajempaan kuvitusratkaisuun kuin edellisten viikkojen kuvauksissa. Raakkuvat, jopa ilkkuvat varikset sopivat viikon teemaan, joka käsittelee muiden ihmisten suhtautumista odottavan äidin vatsaa kohtaan.

Kirjani äitien raskauden edetessä yhtenä sivuilla toistuvana elementtinä on vesi, joka esiintyy viikkojen 5, 17, 27 ja 38 kuvituksessa, siis melko tasaisin väliajoin. Vesi on oleellisessa osassa Kalevalan luomiskertomuksessa, josta kerroin jo luvussa 2.1. Kirjasani nainen dialogi veden kanssa alkaa viikon 5 varovaisella kosketuksella, kuin alkaa myös raskaus naisen varovaisella tunnustelulla kehossaan jo tuntuja muutoksia kohtaan. Viikolla 17 nainen uskaltautuu jo veteen kahlaamaan: hän on tuntenut lapsensa ensiliikkeet ja on varma sisällään kasvavan uusi elämä. Raskauden puolivälin yli päästyään, viikolla 27, nainen kelluu vedessä, silmät kiinni, rohkeana ja ylpeänä vartalonsa pyöritysvälistä muodoista ja kehonsa suomasta mahdollisuudesta luoda elämää. Odotusajan loppuvaiheessa, viikolla 38, nainen kelluu vedessä samaan tapaan kuin kymmenisen viikkoa aikaisemmin, mutta nyt katse suunnattuna eteenpäin, tulevaisuuteen, ikuisuuteen. Hän odottaa jo syntymää ja lapsen saamista syliin, luultavasti hän on myös jo hiukan uupunut raskaaseen oloon ja on sen takia uimassa, helpottamassa olotilaansa. Tämän viikon runoon olen punonut ohjeen kaikille ensimmäistään odottaville äideille nauttia niistä viimeisistä hetkistä, kun ajatusmaailma ei ole vielä lapsen syntymisen myötä totaalisesti erilainen eikä maailman kaikkien lasten tuska raasta sydäntä riekaileiksi.

Viimeiset varsinaiset raskausviikot, viikot 41 ja 42 olivat myös miellyttäviä kuvitettavia. Näille viikoille en halunnut lisätä enää mitään symbolia tai muuta elementtiä, vaan halusin viikkojen ainoaksi kuvaksi viimeisillään olevan äidin. Odottavan aika on pitkä noina parina viimeisenä viikkona, ellei lapsi jostain syystä sitten ole syntynyt ennenaikaisesti tai ajallaan laskettuna aikana. Monesti esikoistaan odottavan raskaus venyy yli lasketun ajan, kuten itsellenikin kävi. Jokainen aamu lasketun ajan jälkeen tuntui lupa-ukselta, mutta iltaa kohti toivo synnytyksen käynnistymisestä jälleen hiipui. Lopulta päivien kertyessä alkaa jo uskoa, ettei lapsi aio syntyä ollenkaan.

Samaa pitkittynyttä, sitkeää odotuksen tunnetta halusin kuvata naisissa näillä viikoilla. Viikon 41 äiti on varma kohta alkavasta synnytyksestä, hän katsoo jo tulevaisuuteen – eli kuva-alan oikealle puolelle, joka mielletään uusien asioiden puoleksi – ja näkee sän-

kynsä viereen valmiiksi sijatun pinnasängyn (Pienimäki 2013). Hän haluaisi jo tuntea äitiyden rakkauden tulvahtavan itseensä pidellessään vastasyntynyttä rinnallaan. Viikolla 42 äiti on hieman vähemmän toiveikas, hän on jopa kääntänyt selän toivolle ja synnytyksen käynnistymiselle. Ensimmäistä kertaa hän juttelee lapselleen närkeästyneesti, tietäen kuitenkin, etteivät puheet asiaa auta. Ei auta muuta kuin odottaa ja odottaa. Lopulta viikolla 43 lapsi on vihdoinkin syntynyt ja äiti onnensa kukkuloilla. Hän ja vauva ovat selvinneet synnytyksestä ja kaikki on hyvin.

Tämän viimeisen kuvan piirtäminen oli kaikista kuvista mukavinta. Minusta tuntui miltei siltä, kuin olisin itse saanut lapsen syliini. Viimeisestä kuvaa piirtäessäni kävin läpi omia tuntojani toisen lapseni syntymän jälkeen, jolloin olin suunnattoman helpottunut ja onnellinen lapseni tullessa maailman tälle puolen turvallisesti.

5.3.3 Lehtikuviot ja paperitaustat

”Sommittelu tarkoittaa pinnalla olevien elementtien sijoittelua suhteessa toisiinsa. —. Mielenkiintoa kuvaan saadaan kun väri, rakenne, sisältö ja tunnelma tukevat toisiaan, ja kun kuvan elementit ja voimat on sijoitettu toisiinsa nähden sopivasti.” (Revonkorpi 2005. Digitaalinen kuvankäsittely, sommittelun perusteet, haku-päivä 8.11.2013.)

Alkuperäinen ajatus kirjani visuaalisesta ilmeestä oli, että sivut olisivat puhtaan valkoisia. Sitten muutin mieleni ja vaihdoin sävyn punertavaan. Testitaittoja tehdessäni huomasin kuitenkin, että teoksesta tulisi tällä tavoin visuaalisesti tylsä. Halusin sivutaustojen olevan tekstuuriltaan maalauksellisia ja toisistaan poikkeavia, mutta silti tyylikkäitä ja herkkiä. Päätin tehdä joukon erilaisia taustoja. Ohjelmaksi valitsin Photoshopin, koska se oli minulle tämän tyyppiseen työskentelyyn tutumpi kuin Painter. Toteutin taustakuvat Photoshopissa omille tasoilleen, jotta ne olisivat tarpeen tullen muunneltavissa ja siirrettävissä jouhevasti taitto-ohjelmaan.

Taustat syntyivät spontaanisti kokeilemalla erilaisia värejä ja työkaluja. Halusin värimaailmasta teemaan sopivasti harmonisen, naisellisen ja pehmeän. Värien piti olla itsenäisesti toimivia, mutta myös yhteensopivia sekä eri tasojen kesken sekoitettavia. Tein aluksi kolme eri tyyliä kolmella eri värillä: savenruskealla, persikalla ja lilalla. Värit

valitsin omien mieltymysteni mukaan, ajatellen niiden sopivan murretuilla sävyillään raskausteeman pehmeeseen ja romanttisuuteen. En tässä vaiheessa pohtinut värien merkitystä sen syvemmin. Kullakin värillä tein omille tasoilleen useita eri työkaluilla tehtyjä tekstuureja: roiskeita, häivytyksiä ja pallomaisia muotoja. Ajattelin, että eri sävyisillä ja suuntaisilla häivytyksillä sivujen pohjaväritystä voi varioida eri sävyjä sekoittamalla. Roiskeilla halusin kuvastaa avaruudellisuutta, pyöreillä pallomuodoilla puolestaan mm. kasvavaa vatsakumpua ja odottavan naisen fyysistä hehkua ja leiskuavia tunteita. Koikeilin tasojen yhteensopivuutta vapaasti valitsemalla, tallensin mielestäni sopivat ja toin osan taittoon testatakseni niitä yhdessä piirroskuvien kanssa ja selaimessa (liite 15).

Huomasin kuitenkin heti etteivät nämä taustat sopineet julkaisuun. Ne eivät olleet raikaita eivätkä herkkiä, jollaisia aiheeni mielestäni vaati. Siispä hylkäsin ne ja annoin sivutaustojen ulkomuodon jäädä mieleeni hautumaan.

Totesin parhaaksi siirtyä luomaan muita mahdollisesti toimivia taustaelementtiä, jota olin teokseeni ajatellut. Mielessäni oli tuntoaistiin vetoava, rouhea pintatekstuuri, vanhan paperin kaltainen ja väriltään maanläheinen ja vaalea. Lähdin hakemaan internetistä valmiita paperitekstuureja, joita löytyikin kosolti, ja joista muokkasinkin omiin tarkoituksiini sopivan version. Muutin mm. kuvien värisävyä, kokosuhdetta ja läpinäkyvyyttä, jotta en plagioisi kenenkään tekemää työtä ja jolloin sain taustasta mieleiseni, ja sijoitin niitä tasoille päällekkäin. Rypistyneen paperin näköinen taustakuva näytti hyvältä ja uskoin sen luovan haluamaani tuntoaistiin perustuvaa illuusiota pintarakenteellaan. Päätin käyttää sitä kirjani sivupohjissa. Sitten tein Photoshopilla useampia erilaisia luontoaiheisia, puutarha- ja kasviteemaan sopivia taustakuvia, joista mikään ei kuitenkaan toiminut. Tyydyinkin joksikin aikaa käyttämään vain paperitaustaa ja kääntelemään sitä eri suuntiin. Kääntelyllä sivujen keskinäiseen dynamiikkaan syntyi vaihtelua ja jännitteitä kuvien ja tekstien välillä.

En kuitenkaan ollut tähänkään ratkaisuun tyytyväinen. Aukeamat olivat syntaktisesti (kuvaelementtien suhteen) sekavia, vaikkakin pragmaattisesti eli tulkinnallisesti ymmärrettävissä. Sivuilta puuttui yhteinen linja ja dynaamisuus. Mielestäni sivut tarvitsivat jotain väriä.

Päätin kokeilla taustakuvien tekemistä Photoshopissa valmiina olevalla, muunneltavalla lehtikuva-aihiolla. Valitsin lehtikuvion itse asiassa sattuman kautta. Teokseni aihepiiri,

puutarha, ohjasi toki minua kokeilemaan lehtikuvion toimivuutta: lehtikuvioiden denotaatio suhteessa puutarhaan on sanomattakin selvää. Lehtikuvioiden konnotatiiviksi voidaan mainita esimerkiksi kirjani viikon 3 hedelmöittäjän rooli. Tehtyäni vaaleanpunasävyisen lehtikuvion kokeilin sitä kirjani viimeiselle sivulle: tekemäni spontaani ratkaisu toimi. Lehdet ja niiden hento väri antoivat sivulle herkkyyttä ja lämmintä hehkua, joka nimenomaan tälle sivulle sopi erittäin hyvin, olihan kyseessä sivu, jossa kauan odotettu lapsi on viimein äitinsä sylissä (liite 16).

Päädyin viikon 43 toimivuuden innoittamana muuttamaan lehtikuvion useaan eri sävyyn (vaaleanpunaisen, oranssin, keltaisen, sinisen, taivaansinisen, lilan, vihreän ja ruskean), joita voisin käyttää sivutunnelmasta riippuen. Usealla eri värillä pystyin korostamaan äitihahmojen mielentilaa.

Väreissä on energiaa, joka vaikuttaa ihmisen psyykeen monella tapaa. Vaaleanpunainen henkii sopua, rauhaa ja yleismaailmallista rakkautta ja uskoa hyvyyteen. Oranssi viestii elinvoimasta ja ilosta. Keltainen puolestaan liitetään valoon ja älykkyyteen. Sinisen ajatellaan rauhoittavan ja auttavan meitä löytävän henkisyytemme. Taivaansiniseen liittyy haikeutta ja sen sanotaan auttavan mm. unettomuudessa. Lila, hauras ja hento violetti, auttaa pääsemään surun yli. Vihreä väri auttaa meitä tuntemaan yhteyttä koko luomakunnan kanssa ja se lisää viisautta ja ymmärrystä. Vihreän sanotaan olevan sydämen väri: tervehdyttävä ja virkistävä. Ruskealla värillä on rauhoittava vaikutus, mutta se saattaa myös eristää ja pysäyttää. (Borg 2013, Väritykset ovat voimaa, hakupäivä 20.11.2013.) Värien vaikutuksesta myös lukijan mielikuvat näkemästään ja lukemastaan rikastuvat (Hatva 1993, 58).

Värimaailman saadessa muotoaan lehtikuvioiden kautta, uskaltauduin muuttamaan myös paperitaustan negatiiviksi, jolloin siitä tuli musta. Tämä muutos oli ollut mielesäni jo paperitaustan valittuani, mutta en silloin jostain syystä sitä kuitenkaan tehnyt. Musta tuntui vieraalta väriltä yhdistettynä äitiyteen ja vauvoihin, jotka mielletään onnellisina asioina. Vaikka itse pidän mustasta paljon, se kuitenkin viestii mm. joustamattomuudesta ja surusta. Tästä huolimatta se on tyylikäs väri ja yhdistettynä hentoihin tai kirkkaisiin väreihin se saa positiivisempia merkityksiä (Borg 2013, Väritykset ovat voimaa, hakupäivä 20.11.2013). Sijoittaessani mustan jokaisen sivuaukeaman laitaan samaan kohtaan saivat sivut muuttumattoman tekijän muiden paikkaansa vaihtelevien elementtien keskellä.

Nyt sivuilla oli niin dynaamisuutta, vaihtelevuutta kuin pysyvyyttäkin – asioita, joita toimiva sommittelu vaatii (Revonkorpi 2005, Digitaalinen kuvankäsittely, sommittelun perusteet, hakupäivä 8.11.2013). Kirjan taitossa sommittelua voi mm. tekstien osalta käyttää symbolisesti niinkin, että tietty paikka kirjan sivulla merkitsee jotain sovittua asiaa (Hatva 1993, 113). Kirjassani päädyin tähän ratkaisuun viikkojen ja kasviteemojen tekstiosuuksien suhteen, kokeiltuani ensin niiden sijoittamista ympäri aukeamaa. Suunnittelin jossain vaiheessa näiden tekstien jopa muuttavan paikkaansa sivuittain. Lopulta siis päädyin kuitenkin sijoittamaan viikot (viikko 1, viikko 2 jne.) ja kasviteemat (unkonsiemen, omena, jne.) vasemman sivun ylälaitaan ikään kuin symboliksi, kuten Hatva toteaa, merkitsemään jatkuvuutta kirjan etenemisen suhteen kuin myös raskauden etenemisen suhteen. Musta palkki, joka satoi samalla sivuaukeaman ”otsikon” paikalleen, toistui joka sivulla samassa kohdassa. Otsikon pysyminen samassa paikassa sivulta toiselle helpottaa kirjan seuraamista ja ohjaa lukijan keskittymään oleelliseen, eli kuvaan.

Vaalea paperitausta sijoittuu joko oikealla tai vasemmalla sivulle. Kuten paperitausta, myös piirroskuvat vaihtelevat oikean ja vasemman sivun välillä, tunnelmasta ja kuvasuunnasta riippuen, eli siitä, mihin piirrokset äidistä ja kasvista olen sijoittanut.

Anja Hatvan *Kuvittaminen*-kirjasta poimin ohjeen – jonka mukaan olin jo asiaa tiedostamatta toiminut – sijoittaa henkilö, äiti, katsomaan aukeamalta keskiviivaa kohti. Sellaisilla sivuilla, joilla äiti on enemmän omissa mietteissään tai joissa hän jostain syystä katsoo sivureunoja yli, henkilön sijoittamispaikalla ei ole niin suurta painoarvoa. (Hatva 1993, 58.)

6 KIRJAN KOKOAMINEN

6.1 Taittopohja ja tausta

Loin kirjalleni taitto-pohjan samaan aikaan piirtopohjan luomisen kanssa, jotta minulle syntyisi kokonaiskuva kirjani todellisesta olemuksesta. Tein InDesignilla ensin uuden dokumentin ja asetin sivukooksi 200 mm x 150 mm (leveys x korkeus) ja suunnaksi vaakasuunnan. Sivuja loin aluksi vain muutaman, sillä en tiennyt tarkalleen, kuinka monta sivua lopullisessa työssä olisi. Marginaalit annoin olla oletusarvoilla, mutta muuttelin niitä taiton edistyessä. Luotuani tämän pohjan loin saman tien loputkin sivut, koska nyt ne oli helppo laskea raskausviikkojen määrän avulla, sivuja tuli tässä vaiheessa kannet mukaan luettuna yhteensä 88 kappaletta.

Taiton aloitin merkitsemällä kunkin viikon omalle sivuaukeamalleen nimellä ”viikko 1, viikko 2” jne. Sijoitin valmiit runot omille sivuilleen heti niiden valmistuttua. Tein samalla kertaa englanninkielisetkin sivut omalle tasolleen. Nämä tasot nimesin tarkoituksenmukaisella tavalla (”viikot ja runot suomi” ja ”viikot ja runot englantia”). Kuvaelementit lisäsin samaan tapaan omalle ”Kuvat” -tasolleen. Taustakuville tein omat tasot oikeille ja vasemmille sivuille, vaikka sijoitinkin taittaessa joitakin taustakuvia käytännön syistä myös Kuvat-tasoille.

Kaikkien kuvien oltua valmiita, siirsin ne taittoon omille sivupohjilleen. Taustakuvista lisäsin ensin paperipohjan jokaiselle sivulle ja vasta kutakin aukeamaa erikseen muokattaessa muita kuvaelementtejä. Aloin rakentaa sivuja viikosta 1 eteenpäin. Kannet suunnittelin tekeväni viimeiseksi kokonaiskuvan kirjani visuaalisesta annista selkeydyttyä.

6.2 Piirroskuvat, taustakuvat ja runot

”Kuvan pragmaattista tehtävää ei voi toteuttaa ilman syntaktista ulottuvuutta”, kirjoittaa Anja Hatva *Kuvittaminen*-kirjassaan. Muodon on siis pystyttävä ilmaisemaan sisältöä kuvan tehtävän mukaisesti. Tätä tehtävää voivat tukea muodon osatekijät, joista tärkeimpiä näistä ovat väri ja sommittelu sekä graafinen ilmaisutekniikka. Graafinen ilmaisutekniikka sisältää taiteilijan oman ”käsialan” ja kuvan tekotavan; taiteilija voi esimerkiksi painottaa kuvassa jotain kohtaa tarkkaan detaljoimalla tai jättää joitain koh-

tia luonnosmaisiksi. Näiden tekijöiden lisäksi myös taittotekniikka ja taiton visuaalisuus vaikuttavat lopulliseen tulokseen. (Hatva 1993, 112.)

Kuvien taittamisen aloitin ensin testitaitoilla, joiden avulla varmistin, että piirrokset toimivat taitto-ohjelmassa haluamallani tavalla. InDesignin yläpalkissa on kohta, josta pystyy valitsemaan julkaisulleen formaatin. Minulla oli taiton aloitettuani formaatti *Essentials*, jonka vaihdoin formaattiin *Interactive for PDF*. Tässä formaatissa pystyin esikatselemaan projektiani selaimessa.

Olin alun perin suunnitellut, että kirjassa pääkuva (nainen) tulisi aina olemaan vasemmalla ja runo oikealla sivulla, mutta pian aloin kyseenalaistaa tätä päätöstä ja kokeilin myös muita vaihtoehtoja. Staattinen, aina samalla tavalla toistuva keskeissommittelu ei enää tuntunutkaan hyvältä. Se ei palvellut tarkoitustani kirjasta, jota olisi mielenkiintoista lukea. Sommittelulla voidaan luoda mielenkiintoinen, sopivasti harmoniaa ja vaihtelua tarjoava kokonaisuus. Elementtejä voidaan painottaa sommittelulla sijoittamalla ne strategisesti oikeisiin paikkoihin. Tästä esimerkkinä aikaisemmin esittämäni tapa sijoittaa henkilö sivulle katsomaan oikealle, tulevaisuudeksi miellettyyn suuntaan. (Hatva 1993, 113.)

Halusin sommitteluun avoimuutta ja kuvien jatkumista reunojen yli, mutta samalla myös pysyvyyttä – vertauskuvana odotusajan jatkuvalle muuttumiselle, mutta silti raskeana olijan, eli äidin, ikuisesti jatkuvalle äitiydelle. Sommitteluna ensimmäinen versio, staattinen ja sulkeutunut tyyli, olisi ollut periaatteessa ihan oikea, mutta ei tässä tapauksessa toimiva. Tavoitteenani siis oli, että kuva-ala jakautuisi elementtiensä suhteen tasapainoisesti synnyttäen silti jännitteitä, joita toimiva sommittelu vaatii. (Revonkorpi 2005, Digitaalisen kuvankäsittelyn etäkurssi, sommittelun perusteita, hakupäivä 8.11.2013.)

Kuvan muodolla ja sijainnilla on merkitystä katselijalta kuvan saamalle huomionarvolle. Katse pysähtyy helpommin paikkoihin, joissa on paljon informaatiota, kuvan sisällöstä riippumatta. Kulmikkaissa kohteissa, kuten kirjan sivuaukeama, taiteilijan on pyrittävä estämään katseen kulkeutuminen epärelevantteihin kohteisiin, kuten kuvan kulmiin. Tutkijoista riippuen tärkeimpänä sivun kohtana pidetään joko vasenta tai oikeaa ylälaitaa. Olivat tutkijat mitä mieltä tahansa, tutkimusten mukaan katseluajasta yli puolet kuluu kuitenkin sivun yläpuoliskon katseluun. Kohteiden spatiaalisen – avaruudelli-

sen eli tilallisen – sijainnin on osoitettu vaikuttavan silmien liikkeisiin: keskimäärin 25 % tarkkailuajasta katsotaan kuva-alueen keskustaa (Saarinen 2006, 16). Länsimaissa opittu lukusuunta on vasemmalta oikealle, ja tätä tapaa yleensä tietoisesti hyödynnetäänkin visuaalisia elementtejä sisältävissä materiaaleissa. Esteettiseen vaikutelmaan pyrkivissä kirjoissa kuvalla ja tekstillä tavoitellaan yleensä harmonista kokonaisvaikutelmaa, jolloin niiden sijoittelukin kuva-alalla voi olla vapaampaa. Näin olin itsekin ajatellut toimia oman teokseni kohdalla. (Hatva 1993, 56.)

Päädyinkin vaihtelevaan piirrosten paikkoja kullekin sivulle sopivalla tavalla, pääsääntöisesti kuitenkin vuorosivuun kirjan kokonaistasapainon vuoksi ja siten, että naisen kasvot ovat kirjan keskiaukeamaa kohti. Joidenkin viikkojen kohdalla naisen mielentila saattoi vaatia hänen sijoittamisensa siten, että hän katsoo kuvan reunojen yli. Runosivulle suunnittelin lisääväni muuta kyseistä viikkoa koskevaa kuvitusta (kasveja), mutta lopulta kävi niin, että väliin niin kasvit kuin runotkin saivat jakaantua koko aukeamalle.

6.3 Fontit ja efektit

*”Nettisivuillamme emme voi vedota tuntoaistiin, mutta voimme luoda illuusioita katsojan kokemukseen perustuvasta tuntomuistista. Voimme käyttää väripohjia, skannattuja papereita ja muita tekstuureita sekä kohopainatusta jäljitteleviä kuvi-
oita huomion herättämiseksi ja oman tyylin luomiseksi. – –. Typografisin keinoin pyrimme vetoamaan näköaistin kautta kaikkiin aisteihin: luomme illuusioita aistikokemuksista. – –. Mielletäänkö typografia miten tahansa, aina se on yhtä aikaa
väline ja muoto.”* (Inkinen 2005, Johdatus typografiaan, Typografiaa 3 ja 7, hakupäivä 6.11.2013.)

Inkisen sanoissa on kuvattu monta seikkaa, jotka sisältyvät omaan kirjaani: sähköisen formaatin tuomat esteet ja mahdollisuudet, kuvaefektit, typografian ilmeikkyys ja aisteihin vetoaminen. Kirjainasulla on suuri merkitys visuaalisesti ja luennallisesti. Typografian valinnalla luodaan mielikuvia ja vedotaan aistien lisäksi tunteisiin. Kuvataiteilijalle kirjasintyyppin valinta on siis yksi ilmaisuväline, jolla taideteos luodaan.

Itse pidän opinnäytetyöni e-kirja-projektia ajatellen typografian tärkeimpinä ominaisuuksina selkeyttä, luettavuutta ja aiheeseen sopivuutta: tunteisiin vetoamista ja esteetti-

syyttä. Raskauden aikaisia ajatuksia runojen kautta tulkitsevaan teokseeni halusin fontteiksi sellaisia, jotka näiden piirteiden lisäksi ilmentäisivät myös tekijänsä persoonallisuutta: impulsiivisuutta, lapsenmielisyyttä ja herkkyyttä.

Etsin vapaasti käytettäviä, ilmaisia fontteja monilta fonttisivustoilta. Dafont.com-sivustolta löysin juuri sopivat, kaupalliseenkin käyttöön vapaasti käytettävät fontit, jotka olivat selkeitä, helposti luettavia myös pienikokoisina, persoonallisia ja esteettisesti miellyttäviä: *South of knowing why* ja *Cardenio Modern* (Dafont.com, hakupäivät 9.10.2013 ja 8.10.2013). Käytin *South of knowing why* -fonttia runoihin ja kiitossanoihin. Fontin käsialamaisuus luo intiimiyden vaikutelman, mutta on silti selkeää. Kirjan nimeen ja teostietoihin, sisäkannen infotietoihin sekä takakannen tekstiin käytin *Cardenio Modernia*, jonka naiivius on ilmeikästä, mutta helposti luettavaa. Raskausviikkoihin ja kasvinimiin valitsin FontsAddict.com -sivustolta löytyvän *Kristin*, jossa minua viehättivät sen esteettisyys, naisellisuus ja lennokkuus. Omaan nimeeni löysin fonttimallin *Otto*, joka on ulkoasultaan lähellä omaa käsialaani (FontsAddict.com, hakupäivä 26.9.2013). (Liite 17.)

Usealla eri fontilla kirjani kieli ja ajatukset (runot) tulivat näkyviksi, visuaalisiksi ja ilmeikkäiksi (Inkinen 2005, Johdatus typografiaan, hakupäivä 6.11.2013). Myös tekstiosuuksien funktiot erottuvat kirjasintyyppien eri variaatioiden avulla hyvin toisistaan. Lisäksi täytyy mainita yleisesti kirjan lukunautintoa ja kaupallisuuttakin ajatellen, että jotkin sanat, kuten nauris ja keräkaali, näyttävät paljon paremmilta kauniin typografian avulla ja luovat näin miellyttävämmän mielikuvan itsestään.

Fonttien väriksi valitsin savenruskean ja valkoisen niiden luonnollisuuden vuoksi ja koska itse henkilökohtaisesti pidän niistä. Savenruskeita tekstiosuuksia ovat kaikki muut tekstit paitsi viikot (”viikko 1, viikko 2 – – viikko 43”), jotka ovat valkoisia. Valkoinen erottuu hyvin viikkojen myötä tummenevasta sivupalkista. Savenruskeaa olin ajatellut käyttää muuallakin teoksessani.

Jo kirjani suunnitteluvaiheessa visualisoin mielessäni sivuille kohokuviointia. InDesignia tutkittuani löysin kohdan, josta erilaisia efektejä voi lisätä. Kokeilin erilaisia ja löysin mieleiseni efektin, joka vastasi mielikuvaani. Lisäsin kasvikuviin efektejä käyttäen kuvan ulkoreunaan vahvaa kohokuviointia (Outer Bevel: Chisel Hard) ja vaihdellen kohokuvioinnin suuntaa (Up/Down). Sävyksi valitsin teksteissä käyttämäni savenruske-

an, sillä se ei korostanut kuviointia liikaa, mutta oli silti selvästi näkyvä ja hienostunut.”*On kuin maaäiti syleilisi, kuin olisi mullan turvassa, piilossa kavalalta maailmalta*”, kirjoittaa ruskean värin vaikutuksesta rehtori ja pääopettaja Marika Borg *Värit ovat voimaa* -artikkelissaan Elämäntaidon valmennusakatemia Namaste Oy:n verkkosivuilla (hakupäivä 20.11.2013). Savenruskea sopi tämän perusteella kirjani teemaan mainiosti. Kohokuviointi antoi syvyyttä ja ilmeikkyyttä piirroskuvaan ja mustaan paperipalkkiin. Vaihtelua kuviin toi myös paperitaustojen sijoittaminen päällekkäin. (Liite 18.)

Vaaleanruskeaan paperitaustaan kokeilin jossain vaiheessa häivytystä ja paperitaustan levittämistä koko aukeamalle, mutta kumpikin näistä muutoksista tuntui tekevän sisällöstä liian pehmeän ja harmonisen. Vaikka raskausaika on ihanaa ja herkkää aikaa, on se myös monellakin tavalla rajua ja ongelmallista aikaa. Liika imelyys vie uskottavuutta, enkä halua tätä ominaisuutta oman teokseni leimaksi. Taustapaperiin sai siis jäädä selvä reuna.

6.4 Kannet ja lopullinen viimeistely

Kannet houkuttelevat ottamaan kirjan käteen. Vaikka minun kirjani onkin sähköinen, eikä sitä siis luonnollisesti poimita käteen, on mielestäni kannella merkitystä; se luo ensimmäisen mielikuvan sisällöstä ja tyylistä.

En halunnut kirjan etukannesta tavanomaisen näköistä, jossa ylhäällä on kirjailijan nimi, sen alla kirjan nimi ja johonkin kannen kohtaan sijoitettu kuva. Mielestäni kannen pitää kertoa kirjan sisällöstä ja kiinnittää esteettisyydellään huomiota. Kuvattoman kirjan kanteen, kuten romaaniin käy tietenkin jokin yleisiä mielikuvia herättävä kuva, koska jokainen lukija muodostaa kirjan kuvituksen omassa mielikuvituksessaan. Kuvallisen kirjan kohdalla on järkeenkäypää, että kansikuva vihjaa kuvituksen säilyvän visuaalisesti samansuuntaisena myös kirjan sisällössä.

Käytin kanteen samaa elementtiperiaatetta kuin kirjan sisäsivuihinkin: paperitaustoja, lehtikuvioita, äitihahmoa ja kasvia. Äitihahmoksi valitsin yhden suosikkipiirroksistani, viikon 6 äidin, koska hänessä kiteytyy varsinkin ensimmäistä lastaan odottavan äidin naisellisuus ja tyttömainen viattomuus, toiveikkuus, into ja usko tulevaisuuteen. Kasviksi valitsin kauniin varressaan kasvavan paprikan alun viikolta 18. Nuppumainen pap-

rikan alku kuvaa uuden elämän haurasta kasvua. Lehtikuvioista kokeilin useampia värisävyvaihtoehtoja. Sopivimmaksi sävyksi valitsin lämpimän, luonnossa ja puutarhassa läpi vuoden esiintyvän oranssin (esimerkiksi jotkin kukat, ruska ja etenkin talven viisto auringonvalo). Kannen teksteille löytyi oikeat paikat kokeilemalla niiden sijoittamista lähestulkoon kaikkialle, minne mahdollista. Luotin kantta tehdessäni täysin omiin kykyihini taiteilijana enkä hakenut sen tekemiseen apua alan julkaisuista. Valmis kansi luonnehtii kirjan teksteissä ja kuvissa mukana kulkevaa odotuksen tunnelmaa, puutarhan läsnäoloa ja kasvien keskeistä sisällöllistä olemista. Yleisilmeeltään kansi on mielestäni toiveikas, lämminhenkinen ja visuaalisesti miellyttävä.

Kansien ollessa valmiit, kaipasin sisältöön kuitenkin vielä jotain. Halusin jaotella odotusajan perinteisellä tavalla kolmanneksiin, koska odottavalle äidille raskauden etenemisen seuraaminen ja vaiheesta toiseen siirtyminen on tärkeää. Ajattelin soveltaa lehtikuvioitani tähän siten, että kullekin kolmannekselle olisi omat sävyt: sinertävät, vihertävät ja punertavat. Se ei kuitenkaan toiminut. Sitten ideoin vaihtaa vasempien sivujen mustan paperipalkin läpinäkyvimpiin (läpinäkyvyys 60 % tai 85 %) versioihin, jolloin ne yhdessä vaalean paperipohjan (läpinäkyvyys 90 %) kanssa muuttaisi reunuksen värisävyä ensin viikoista 1 – 14 vaaleaan beigeen, sitten viikoista 15 – 28 ruskeanharmaaseen ja lopulta viikoilla 29 – 42 tummaan antrasiitin harmaaseen. Näin vaaleasta tummempaan asteittain muuttuva sivupalkkikin kuvastaa raskauden etenemistä ja naisen syveneviä ajatuksia äitiyttä ja lasta kohtaan. Viimeisen viikon sivureunuksen tumman paperipalkin vaihdoin 100 % mustaan paperiin, jotta se erottuisi ja merkitsisi odotuksen loppumista: vauvan syntymistä.

Kuvakerronnan mielenkiintoista visuaalista ilmettä pohtiessani päätin jaotella raskausajan vielä myös puoleksi. Koin kirjan visuaalisuuden tarvitsevan enemmän muuntelevuutta, vaikka puoleen väliin pääsykin on jo aikamoinen saavutus niin äidille kuin lapselle. Tällöin nimittäin keskenmenon riski vähenee ja ”*viikolla 23 - 24 syntyvä lapsi voi jäädä tehohoidon turvin eloon*”, kuten sanotaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kaikille odottaville jaettavassa kirjasessa *Meille tulee vauva* (Raskauden kehitys, viikot 21 – 24, sivu 8). Kahteen osaan jaottelun tein lehtielementtien avulla sijoittaen ne ennen viikkoa 20 eripuolille aukeamaa ja viikosta 21 lähtien samalle puolelle aukeamaa (liite 19). Muutos on pieni eikä sen ole tarkoitus ollakaan erityisesti huomattava – itselleni se on kuitenkin kirjan kuvallisen mielenkiinnon kannalta oleellista.

Viimeiset muutokset tein piirros- ja taustakuvien osalta siten, että testasin taittoani selaimessa ja huomattuani jonkin seikan, jonka halusin muuttaa, muutin sen saman tien. Tässä vaiheessa oleellisin muutos oli piirroskuvien ”kumausjälkien” siistiminen, ne nimittäin näkyivät todella selkeästi paperipohjan päällä. Näin etenin läpi kaikkien sivujen, jonka jälkeen kävin vielä kerran läpi jokaisen sivuilla olevan materiaalin piirroskuvista taustaelementteihin, otsikoista runoihin. Tarkistin myös oikeinkirjoituksen ja englanninkielisen version vastaavuuden suomalaiseen. Tämän vaiheen tein lukuisia – varmaan kymmeniä – kertoja, sillä selainnäkössä virheet ja puutteet huomaa helpommin kuin itse taitto-ohjelmassa.

Siltä varalta, että kirjani tulostetaan tai painetaan, lisäsin loppuun vielä aukeaman vauvan tiedoille ja takakannen, jolloin kirjani kokonaissivumääräksi kannet mukaan lukien tuli 92 sivua.

Viimeiselle aukeamalle synnyttänyt äiti voi merkitä joitain oleellisia tietoja lapsesta ja synnytyksestä, kirjoittaa oman runonsa vastasyntyneelle vauvallensa sekä lisätä kuvan vauvasta. Vauvakirjoissa on monesti tällainen kohta, esimerkiksi Mauri Kunnaksen *Vauvakirjassa* (Kunnas 2008, 12 – 13) ja *Lapsuuden kultaiset vuodet* -kirjassa (Artkoski 2006, 5). Synnytyksessä ja heti synnytyksen jälkeisinä päivinä ajatellut asiat ovat äidille hyvin rakkaita ja joskus myös todella tarpeen myöhemmin elämässä. Itse olen kokenut, että tällaiset asiat unohtuvat helposti, jos niitä ei merkitä ylös mahdollisimman pian synnytyksen jälkeen, ja mielellään vielä useampaan paikkaan, jotta ne löytyisivät tarvittaessa.

6.5 InDesign-tiedoston muuttaminen sähköiseksi kirjatiedostoksi

Adoben internetsivustolla on ohjeet, miten InDesign-tiedostosta voi tehdä kirjatiedoston (Adobe.com, InDesign/Kirjatiedostojen luominen, hakupäivä 15.10.2013). Seuraamalla ohjeita pystyy luomaan sekä sähköisen että tulostettavan kirjatiedoston.

Ennen InDesign-tiedoston (myöhemmin ind-tiedosto) muuttamista sähköiseksi kirjatiedostoksi (PDF-tiedostoksi), tehdään tiedostolle Package-komento, joka kokoaa kaikki ind-tiedostossa käytetyt tekstit, fontit ja linkit (kuvat) yhteen kansioon jättäen kaiken ylimääräisen pois.

PDF-tiedosto tehdään Package-kansion sisällä olevasta ind-tiedostosta. Valitaan uusi tiedosto (Book) ja sitten kirjoitetaan kirjalle nimi, määritetään sijainti ja valitaan Tallenna. Näyttöön ilmestyy Kirja-paneeli (tässä näkyy mahdollinen kirjallisesi antama nimi, tiedostotunniste indb). Tämän jälkeen lisätään julkaisut tiedostoon +-merkin kautta Package-kansiosta tai kansioista, kuten minun tapauksessani (kannet ja sisältösivut olivat omina ind-tiedostoinaan omissa Package-kansioissaan). Yhdistin tiedostot eli kansisivut sisältösivuihin valitsemalla aktiiviseksi sen sivun, jonka paikan halusin muuttaa ja painamalla hiiren vasenta > *Move Pages*, josta valitaan sivu(t) ja määränpää. Sitten poistin Kannet-tiedoston Kirja-paneelistä, koska kannet olivat nyt sisällön kanssa samassa tiedostossa.

Kirjatiedoston tallennus tapahtuu painamalla Kirja-paneelivalikosta *Save* tai *Save as* tai painamalla paneelin alaosasta levykkeen kuvaa. PDF:ksi tiedoston saa valitsemalla Kirja-paneelin valikosta *Export Book to PDF*, jonka jälkeen tiedosto nimetään, määritetään sen tallennuspaikka ja -muoto > *Adobe PDF (Interactive)* (liite 20). Tämän jälkeen voi antaa lisäasetuksia halunsa mukaan. Minä muutin resoluution 72 ppi, koska se riittää hyvin sähköiselle kirjalle.

Sitten kohtasin uuden ongelman: PDF:n avautuessa näytölle etukansi ei näyttänytkaan selaimessa tarkoituksenmukaiselta, vaan oli puolet aukeamasta (etukansi oikea, takakansi vasen puolisko), toisen puoliskon ollessa valkoinen. Yritin saada kantta toimimaan siirtämällä ne erilliseksi osaksi sisäsivuista, mutta sittenkään en saanut, en edes ohjaavan opettajani hyvistä ohjeista huolimatta, kansia toimimaan. Tein kuitenkin PDF:n tästä versiosta kokeillakseni kansien toimivuutta käytännössä. Kansisivut näkyivät PDF-versiossa näytöllä sisältösivuja isompina. Se ei toiminut mielestäni ollenkaan, vaan rikkoi kirjani sulavan visuaalisen linjan ja häiritsi esteettistä tajuani. Päätin tehdä kansista aukeaman kokoiset. Käytännössä tämä tarkoitti kuvien ja tekstien uudelleensijoittelua niin, että aikaisemmin luomani tunnelma ja suhteet elementtien välillä säilyisivät. Tämän tekemiseen muuttelin hieman kuvien ja tekstien paikkoja ja isonsin taustakuvien peittoaluetta kansissa. (Liite 21.)

Jollain toisella kirjatiedostotyypillä kuin PDF:nä olisin voinut saada kirjan näyttämään enemmän konkreettiselta kirjalta, eli sivut voisi ikään kuin kääntää siirryttäessä sivulta toiselle (kuten pystyi tekemään InDesignin *Interactive for PDF* -toiminnolla). Aikaisemminkin jo mainitsemani kiireisen aikataulun vuoksi en kuitenkaan alkanut muutta-

maan suunnitelmiani, vaan pitäydyin PDF-tiedostotyyppissä. Teokseni kuvitus ja sisältö pysyisivät kuitenkin samana, oli kirjan näytöllä näkyvä versio mikä tahansa. Se oli minulle tärkeintä.

Huomasin PDF-tiedostoa selatessani myös, että joidenkin kuvien korostusvärit eivät näkyneet ja jotkin kuvituskuvat olivat kadonneet. Poistin kaikista väärällä tavalla näkyvistä kuvista efektit, tallensin tiedoston ja muutin sen uudestaan PDF:ksi. Mutta efektit eivät näkyneet vielääkään. Ratkaisin asian poistamalla kaikki väärin näkyvät kuvat, joihin halusin efektin ja toin ne tiedostoon uudelleen. Sain tehdä tämän joidenkin kuvien osalta muutaman kerran uudestaan ennen kuin koko tiedosto näytti PDF:nä samanlaiselta kuin taitossa.

PDF-tiedostoa tehdessä valitsin tallennustavaksi aukeamat (Spreads), koska kuvat jatkuvat aukeamalta toiselle. Katselu- ja esitystavaksi valitsin oletusarvon (Default), tiedoston halusin aukeavan koko näytön kokoiseksi. Sivun vaihdon efektiksi valitsin häivytyksen (Fade), sillä se oli kaikista kokeilemistani vaihtoehtoista työlleni paras. Muina vaihtoehtoina oli esimerkiksi sivujen vaihtuminen äkillisesti ylhäältä, sivuilta tai alhaalta, tai sivujen vaihtuminen ”suikaleina”, jolloin siis esillä olevan sivun läpäisisi ensiksi osin seuraava sivu, jonka jälkeen vanhan sivun suikaleet korvaisi uuden sivun loputkin osat. Häivyttämällä vaihtuva sivuaukeama tukee teokseni luonnetta olemalla pehmeä ja sulava. Kuvan tallennukseen valitsin jpeg-laaduksi suurimman arvon (Maximum). Tein kummallekin kielelle kaksi eri PDF-tiedostoa, joiden resoluutiot olivat 72 ppi ja 300 ppi.

Julkaisuani ei voi näillä asetuksilla suoraan tulostaa tai painaa kirjaksi, sillä PDF-asettelussa kuvat ja tekstit ylittävät aukeaman keskiviivan, jolloin ne saattavat sivusta riippuen katketa väärästä kohdasta hankaloittaen näin kirjan seuraamista ja visuaalista esteettisyyttä. Painettu versio pitäisi siis tehdä uudesta tiedostosta, uusilla omilla asetuksillaan.

7 POHDINTA

Kun luin Cia Kiiskisen *Äitiyspakkausta* tätä tutkimusta varten, huomasin sen oleellisen eron, joka äitinä olemisessa on odotusajan ja sen jälkeisen elämän välillä. Kiiskinen tuntuu kirjassaan elävän kuin sumussa, masennuksen ja hulluuden partaalla, vaikka rakastaakin lastaan suuresti. Odottava äitikin elää tavallaan sumussa, mutta positiivisessa mielessä, euforisessa ja seesteisessä olotilassa.

Piirtäessäni odottavia äitejä kirjaani varten huomasin, että naiset kuvissani ovat harmonisia ja tasapainoisen oloisia, vaikka käyvätkin läpi valtavaa fyysistä ja psyykkistä muutosta. Sisäisen rauhan tunne kuvissani juontuu omista raskauskokemuksistani, joita eivät ole varjostaneet pitkäkestoinen pahoinvointi tai itseeni tahi vauvaan kohdistuvat terveysongelmat. Vaikka väsymys ja luonnollinen huoli vauvasta ovat painaneet mieltäni, olen silti pitänyt aina – niin raskaana ollessa kuin varsinkin sen jälkeen – odotusaikaa mahtavimpana aikana elämästäni. En tarkoita että näin olisi jokaisen äidin kohdalla. Aika ennen synnytystä ja synnytyksen jälkeen on aina omanlaistaan, synnyttäjistä ja synnyttävästä riippuen.

Tutkimusprosessini aikana varmistui, kuinka pohjattoman kiinnostavaa ja ihmeellistä raskaus, synnytys ja äitiys ovat ihmisille olleet kautta historian aina meidän aikaamme asti ja ovat varmasti sen jälkeenkin. Halusin tuoda äitihahmoihini osan siitä muinaisesta äitijumalattaresta, joka mytologioissa esiintyy mm. joidenkin symbolien kautta. Kuvissani on varmasti myös symboliikkaa, jonka toinen katsoja saattaa huomata helpommin kuin toinen tai jota en itse ole edes tarkoituksella ajatellut. Kuvien piirtämisessä pohjauin omiin tuntoihini ja ihanteisiini raskaudesta ja raskaana olevan olemuksesta. Tekoprosessissani käytin järjestelmällisyyttä, jonka ansiosta onnistuin hyvin tiukassa aikataulussa luomaan itseäni miellyttävän kokonaisuuden niin kuvien kuin runojenkin suhteen.

Opinnäytetyöni on auttanut minua ymmärtämään itseäni naisena ja äitinä paremmin. Se on avartanut myös ymmärrystäni maailmamme naisiin kohdistuvasta asenteesta nyt ja aiemmin. Olen oppinut käyttämään myös kuvataiteilijalle nykypäivänä tuiki tärkeitä digitaalisia piirtovälineitä sekä laajentanut osaamistani taittotyöskentelyssä.

Toivoisin, että teokseni olisi hyödynnettävissä esteettisenä, taiteellisenä ja kirjallisena kokonaisuutena. Tämän lisäksi toivon, että se olisi antoisa sisällöllisesti ja kokemuksellisesti, tuottaen elämyksiä ja ajatuksia odottaville äideille perheineen.

Teoksessani en jatka naisen ja lapsen kuvaamista synnytyksen jälkeisestä elämästä muuten kuin viikolla 43, jolloin synnytys on jokaisen äidin kohdalla viimein tapahtunut. Kuitenkin äidiksi syntyminen ja naisen muutos äidiksi jatkuu synnytyksen jälkeenkin. Siinä voisikin olla seuraava taiteellisen työskentelyni tutkimusaihe – sen lisäksi että aion muokata e-kirjastani myös painokelpoisen version. Itseni tuntien ja tämänhetkisestä elämäntilanteestani johtuen uskon, että nainen, lapset, raskaus ja synnytys tulevat jatkossakin olemaan vahvasti pohdintani aiheina kuvataiteellisissa produktioissani.

Päätän pohdintani ja samalla tutkimukseni Anna-Mari Kaskisen runoon, joka mielestäni kuvaa äitiyden kokonaisvaltaisen muutoksen naisessa yksinkertaisesti, mutta täydellisesti (Yliruusi 2002, 13).

*”Joka kerran on äidiksi syntynyt,
hän äiti on kaikkien lasten,
ja kaikkia maailman lapsia
hän on painanut rintaansa vasten,*

*ja maailman lasten itkua
hän on korvissaan alkanut kuulla,
sillä maailman lapset puhuvat
hänen omien lastensa suulla.”*

LÄHTEET

- Adobe.com 2013. InDesign/Kirjatiedostojen luominen. Hakupäivä 15.10.2013.
<http://help.adobe.com/fi_FI/indesign/cs/using/WSa285fff53dea4f8617383751001ea8cb3f-6ccaa.html>
- Artkoski, Markku (toim.) 2006. Lapsuuden kultaiset vuodet. 10. painos. Saarijärven Offset Oy: Satukustannus Oy.
- BabyCenter 2013. Your Pregnancy, Week by Week. Hakupäivä 4.9.2013.
<<http://www.babycenter.com/pregnancy>>
- Borg, Marika 2013. Elämäntaidon valmennusakatemia Namaste Oy. Värity ovat voimaa. Hakupäivä 20.11.2013.
<<http://www.namaste.fi/inspiroidu/artikkelit/varit+ovat+voimaa/>>
- Butters, Maija 2007. Väkevä hauras. Keuruu: Like, Otavan Kirjapaino Oy.
- Dafont.com 2013. Cardenio Modern. Hakupäivä 8.10.2013.
<<http://www.dafont.com/cardenio-modern.font>>
- Dafont.com 2013. South of knowing why. Hakupäivä 9.10.2013.
<<http://www.dafont.com/southofknowingwhy.font>>
- FontsAddict.com 2013. Kristi. Hakupäivä 26.9.2013.
<<http://www.fontsaddict.com/font/kristi.html>>
- FontsAddict.com 2013. Otto. Hakupäivä 26.9.2013.
<<http://www.fontsaddict.com/font/otto.html>>
- Hakala, Katri 2012. Vanhemmuuteen kasvaminen – Turun kaupungin perhevalmennusmateriaaliin uudistaminen. Opinnäytetyö, hoitotyön koulutusohjelma. Turun ammattikorkeakoulu, Turku. Hakupäivä 9.11.2013.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43411/Hakala_Katri.pdf?sequence=1>
- Hatva, Anja 1993. Kuvittaminen. Karisto Oy: Rakennustieto Oy, Helsinki.
- Hauki, Nina 2012. Avoin kirja – An Open Book. Erweko Oy: Musta Taide.
- Honour, Hugh & Fleming, John 2006. Maailman taiteen historia. Uudistetun laitoksen toinen painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Inkinen, Maritta 2005. Johdatus typografiaan. Typografiaa 1 - 7. Visuaalisen viestinnän opetusaineistot. Hakupäivä 6.11.2013.
<<http://www.valt.helsinki.fi/blogs./titta/post19.htm>>
- Kaksplus.fi 2013. Raskaus viikko viikolta. Hakupäivä 4.9.2013, 13.11.2013 ja 18.11.2013. <<http://www.kaksplus.fi/raskaus/raskaus-viikko-viikolta>>
- Kangaspunta, Seppo 1998. Semioottista tulkintaa. Verkko-oppimateriaalit. Otavan opisto. Hakupäivä 13.11.2013.
<http://oppimateriaalit.internetix.fi/fi/avoimet/0viestinta/tiedotusoppi/p2_media-analyysi/3_kuva-analyysi/5_sem.tulkintaa>
- Kiiskinen, Cia 2001. Äitiyspakkaus. Juva: WSOY, WS Bookwell Oy.
- Korhonen-Jokinen, Eeva-Maria 2008 - 2013. Päiväkirja.
- Korhonen-Jokinen, Eeva-Maria 2013. 40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa. Opinnäytetyö, kuvataiteen koulutusohjelma. E-kirja (PDF). Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Tornio.
- Kunnas, Mauri 2008. Vauvakirja – muistoja vauvavuosista koulun aloitukseen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Manner, Matti 2011. Sotakarjut: Roolipelin visuaalinen taide ja ammatillinen vuorovaikutus projektityöympäristössä. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampere. Hakupäivä 5.9.2013.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/36809/Manner_Matti.pdf?sequence=2>

- Miettinen, Anu 2013. Kotisivut. Hakupäivä 8.11.2013.
<http://www.anumiettinen.com/artist/?page_id=421>
- Niinisalo, Suvi 2011. Äidin sylissä ja muita kuvakulmia äitiyteen. Keuruu: Atena, Otavan Kirjapaino Oy.
- Pienimäki, Mari 2013. Kuvanlukutaito. Verkko-oppimateriaali. Viestintätieteiden yliopistoverkosto. Hakupäivä 12.11.2013.
<<http://viesverk.uta.fi/kuvanluku/index.php>>
- Raamattu 1992, uusi suomennos. Ensimmäinen Mooseksen kirja. Syntiinlankeemus, luku 3 jae 16. Hakupäivä 6.11.2013.
<<http://www.evl.fi/raamattu/1992/1Moos.3.html>>
- Remes, Marjo 2010a. Kuvan ontologia, luennot 2 ja 3. Luentomoniste. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.
- Remes, Marjo 2010b. Kuvan ontologia ja morfologia, luento 5, 11 ja 12. Luentomoniste. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.
- Remes, Marjo 2011. Kuvanlukutaito: Semiotiikka, luento 1. Luentomoniste. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.
- Revonkorpi, Minja 2005. Digitaalinen kuvankäsittely, sommittelun perusteet. Etäkurssi. Hakupäivä 8.11.2013. <<http://www.taidea.fi/dgl143/tunti6.htm>>
- Saari, Veli-Matti 2006. Kuvan sisällön tasojen tarkastelun ja katselutyypin vaikutus silmänliikkeisiin. Diplomityö. Automaatio- ja systeemitekniikan osasto. Helsingin Teknillinen korkeakoulu, Helsinki. Hakupäivä 19.11.2013.
<http://media.tkk.fi/visualmedia/publications/msc-theses/DI_VM_Saari_2006.pdf>
- Sähköinenkirja.fi 2013. Hakupäivä 5.9.2013. <<http://www.sahkoinenkirja.fi/>>
- Tampereen kirkkosanomien 2013. Sanat ja symbolit. Hakupäivä 19.11.2013.
<<http://www.tampereenkirkkosanomien.fi/8>>
- Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL 2012. Meille tulee vauva – opas vauvan odotukseen ja hoitoon. 29. laitos. Helsinki: Erikoismedia Graphic oy.
- Tukiainen, Katja 2008. Rusina. Toinen painos. Keuruu: Like, Otavan Kirjapaino Oy.
- Wikipedia 2013. Vapaa tietosanakirja. Adobe InDesign. Hakupäivä 5.9.2013.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Adobe_InDesign>
- Wikipedia 2013. Vapaa tietosanakirja. Corel Painter. Hakupäivä 5.9.2013.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Corel_Painter>
- Wikipedia 2013. Vapaa tietosanakirja. EPUB. Hakupäivä 25.11.2013.
<<http://fi.wikipedia.org/wiki/EPUB>>
- Yle.fi 2013. Oppiminen. Värillä ovat ikivanha visuaalinen kieli. Hakupäivä 20.11.2013.
<<http://oppiminen.yle.fi/historia-maailma/varit-ovat-ikivanha-visuaalinen-kieli>>
- Yliruusi, Katarina 2002 (toim.). Minussa on kevät – Runoja naiselle, äidille, rakkaalle. Ensimmäinen painos. Portugal: Norprint Artes Graficas.
- Äidin syntymä 2012. Maalaus. Tekijä: Eeva-Maria Korhonen-Jokinen.

LIITTEET

- Liite 1. Naiseuden eri piirteiden ja kukkien polysemanttinen yhdistäminen. Valokuvakollaasi.
- Liite 2. Naisen keho puutarhan osana. Pirjo Haltun öljyvärimaalaus.
- Liite 3. Hedelmät naisen seksuaalisuuden vertauskuvana. Marjo Remeksen tussipiirros.
- Liite 4. Kuun konnotaatio. Esimerkkinä opinnäytetyöni viikon 1 kuvapari nainen ja kuu, digitaaliset piirustukset.
- Liite 5. Kuvan ja runon yhdistelmäteksti. Esimerkkinä opinnäytetyöni teososan viikon 15 runo ja piirros, digitaaliset piirustukset.
- Liite 6. Äidin symbioottinen suhde lapseensa yhdistelmätekstinä ilmaistuna. Esimerkkinä opinnäytetyöni teososan viikon 40 runo ja piirros, digitaalinen piirustus.
- Liite 7. Oman synnytyskokemuksen käsittely. Eeva-Maria Korhonen-Jokisen maalaus.
- Liite 8. Itsetutkiskelun tulos piirroksena. Esimerkkinä opinnäytetyöni viikon 43 piirros, digitaalinen piirustus.
- Liite 9. Runonmuodostuminen omakohtaisen kokemisen kautta. Esimerkkinä opinnäytetyöni teososan viikko 25, tilannekuva PDF-tiedostosta.
- Liite 10. Mallikuva kasvillisuudesta: porkkanankukka, valokuva ja digitaalinen piirustus.
- Liite 11. Asentomalli kirjasta ja oma piirrokseni, valokuva ja digitaalinen piirros.
- Liite 12. Asentomalli kirjasta ja oma piirrokseni, valokuva ja digitaalinen piirros.
- Liite 13. Raskausviikon 8 vanha ja uusi naishahmo, digitaaliset piirrokset.
- Liite 14. Sarjallisuus kuvataiteessa. Anu Miettisen valokuvasarja.
- Liite 15. Ensimmäinen selainkokeilu, ruutukaappaus.
- Liite 16. Vaaleanpunaisten lehtien luoma herkkyys viikolle 43, ruutukaappaus.
- Liite 17. Opinnäytetyöni teososassa käyttämäni fontit, tilannekuvat PDF-tiedostosta.
- Liite 18. Efektit kuvaelementeissä, ruutukaappaus.
- Liite 19. Kahtiajako lehtikuvioiden avulla, ruutukaappaus.
- Liite 20. Ind-tiedoston exportointi kirjatiedostoksi (PDF), ruutukaappaus.
- Liite 21. Opinnäytetyöni *40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa* ensimmäinen kansiversio ja lopullinen kansi PDF:ssä.

Liite 1

Naiseuden eri piirteiden ja kukkien polysemanttinen yhdistäminen. Valokuvakollaasi.

Kuva 1. Nuori nainen ja kukka (ylhäällä vasemmalla).

Lähde: Naurunappula.com 2013. Nuori nainen ja kukka. Hakupäivä 6.11.2013.

<<http://naurunappula.com/z/1083825/>>

Kuva 2. Puhkeaminen kukkaan (oikealla).

Lähde: Mtv.fi 2013. Näin seksuaalisuutesi puhkeaa kukkaan. Hakupäivä 6.11.2013.

<<http://www.mtv.fi/lifestyle/tunteet.shtml/nain-seksuaalisuutesi-puhkeaa-kukkaan---10-vinkkia-naisille/2013/02/1700781>>

Kuva 3. Naisen hedelmällisyys (alhaalla vasemmalla).

Lähde: Like.fi 2013. Butters, Maija. Hakupäivä 6.11.2013.

<<http://www.like.fi/sites/default/files/kirjailijat/Maija%20Butters%201.jpg>>

Liite 2

Naisen keho puutarhan osana. Esimerkkinä Pirjo Haltun öljyvärimaalaus Pala puutarhaa.

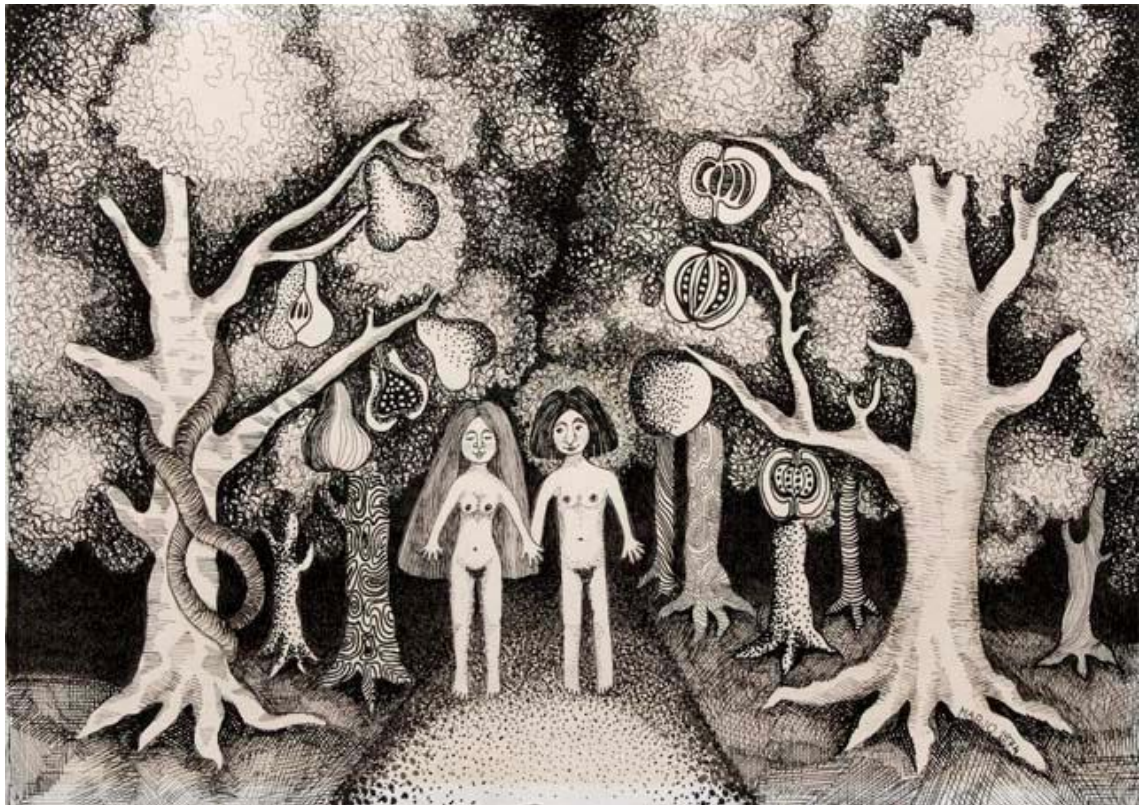
Lähde: Ouka.fi 2013. Ajankohtaista. Pirjo Haltun maalauksia Teatterikuopalla. Hakupäivä 21.10.2013. <www.ouka.fi/teatterikuoppa/ajankohtaista/-/asset_publisher/1LKs/content/id/3986234>

Liite 3

Hedelmät naisen seksuaalisuuden vertauskuvana. Esimerkkinä Marjo Remeksen tussipiirros Paratiisi 1 vuodelta 1974, 30 cm x 20 cm.

Lähde: Remes, Marjo 2013. Kotisivut. Hakupäivä 5.11.2013.
<<http://marjoremes.dy.fi/?p=78>>

Liite 4

Kuun konnotaatio. Esimerkkinä opinnäytetyöni viikon 1 kuvapari nainen ja kuu, digitaalisen piirustuksen.

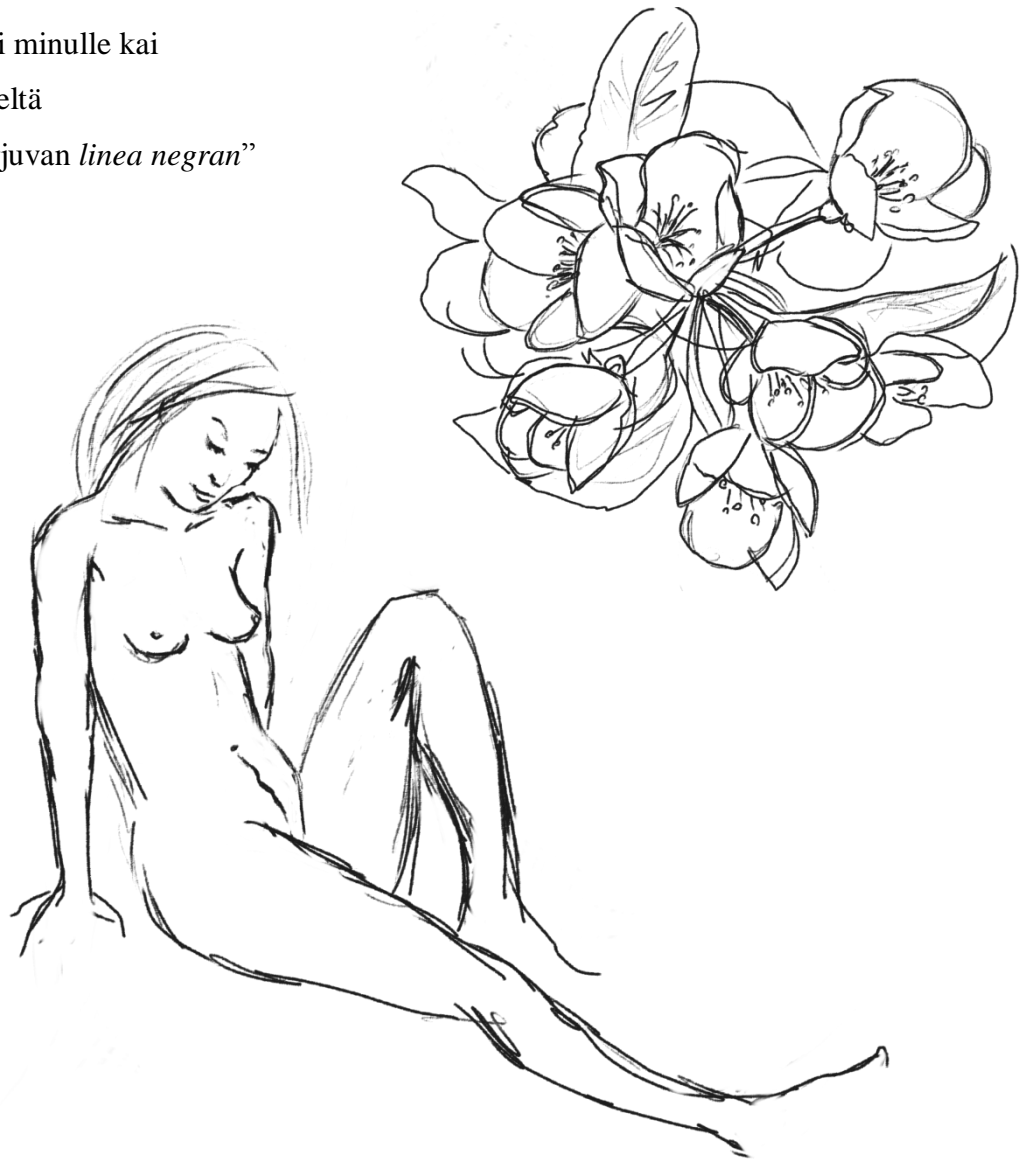

Liite 5

Kuvan ja runon yhdistelmäteksti. Esimerkkinä opinnäytetyöni teososan viikon 15 runo ja piirros, digitaaliset piirustukset.

Viikko 15: Omena

”Sinulla saattaa jo olla hikka
Syön sinulle omenan
Viestiksi minulle kai
piirsit sieltä
tuon horjuvan *linea negran*”

Liite 6

Äidin symbioottinen suhde lapseensa yhdistelmätekstinä ilmaistuna. Esimerkkinä opin-
näytetyöni teososan viikon 40 runo ja piirros, digitaalinen piirustus.

”Pieni kurpitsa
ihana kurpitsaiseni
nojaan sinuun vain hieman
Supistuksen verran
Mitäs me muuta
me kolme kurpitsaa
Muuta kuin odotellaan vaan”

Liite 7

Oman synnytyskokemuksen käsittely. Eeva-Maria Korhonen-Jokisen maalaus Äidin syntymä 2012, sekatekniikka, 310 cm x 200 cm.

Liite 8

Itsetutkiskelun tulos piirroksena. Esimerkkinä opinnäytetyöni viikon 43 piirros, digitaalinen piirustus.

Liite 9

Runon muodostuminen omakohtaisen kokemisen kautta. Esimerkkinä opinnäytetyöni teososan viikon 25 suomenkielinen aukeama ja englanninkielinen runo, tilannekuva PDF-tiedostosta.

“Roundness in my face
Bulge in the belly button’s place
Tired amused
Tummy’s pressing
Brains not working
But my hips are shaking like a swede!”

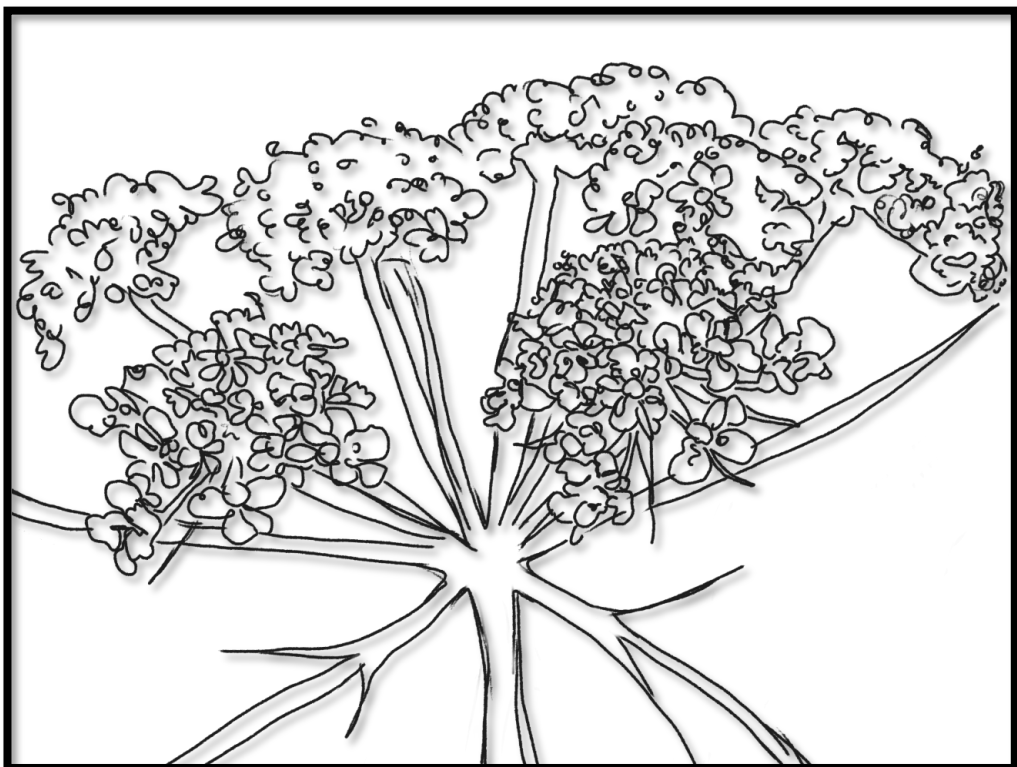

Liite 10

Mallikuva kasvillisuudesta: porkkanankukka (yllä) ja oma piirrokseni (alla), valokuva ja digitaalinen piirustus.

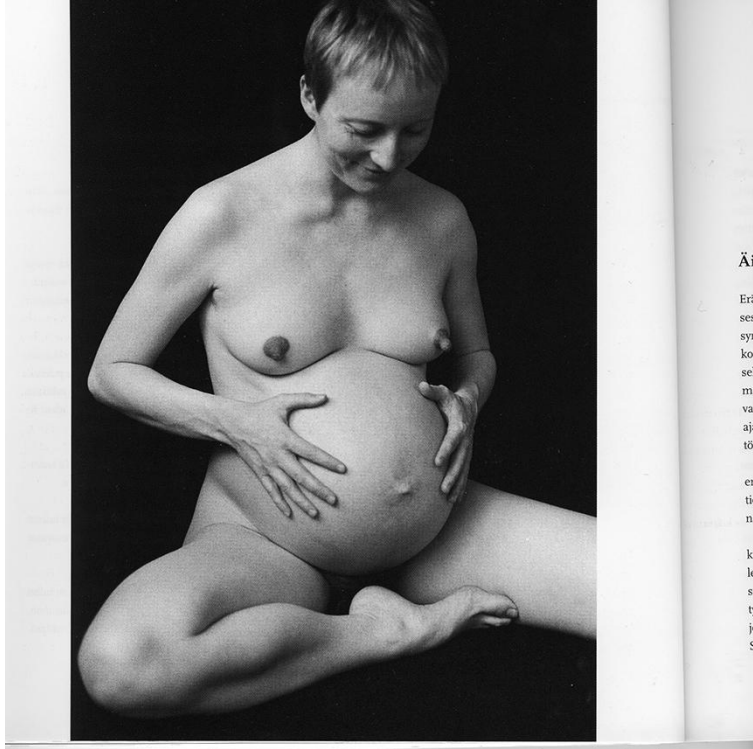
Lähde: Luontoportti.com 2013. Porkkana. Hakupäivä 8.10.2013.

<www.luontoportti.com/suomi/fi/kukkakasvit/porkkana>

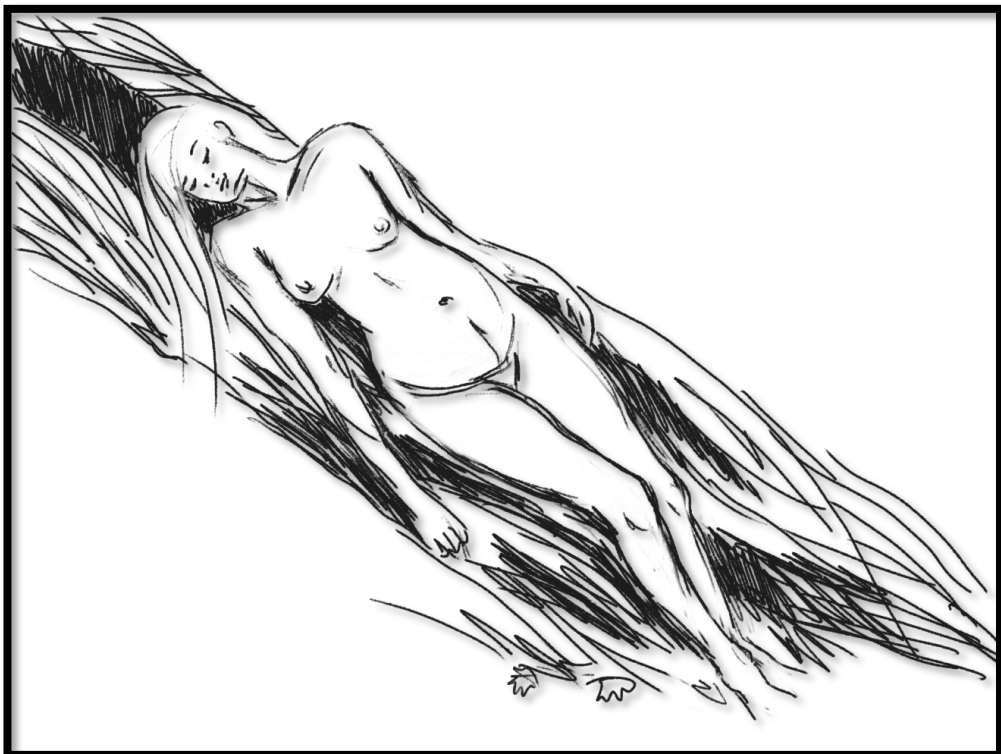
Liite 11

Asentomalli piirrokseen Maija Buttersin kirjasta *Väkevä hauras* (2007), sivu 33, sekä oma, vastaava piirrokseni raskausviikolle 28, kopio kirjan sivulta ja digitaalinen piirustus.

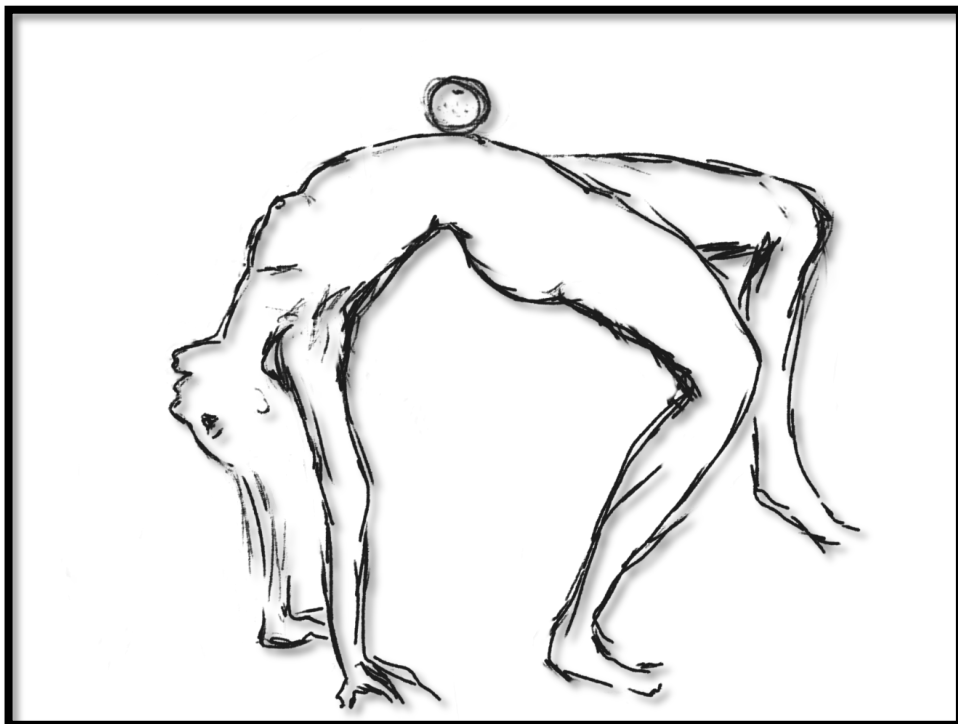
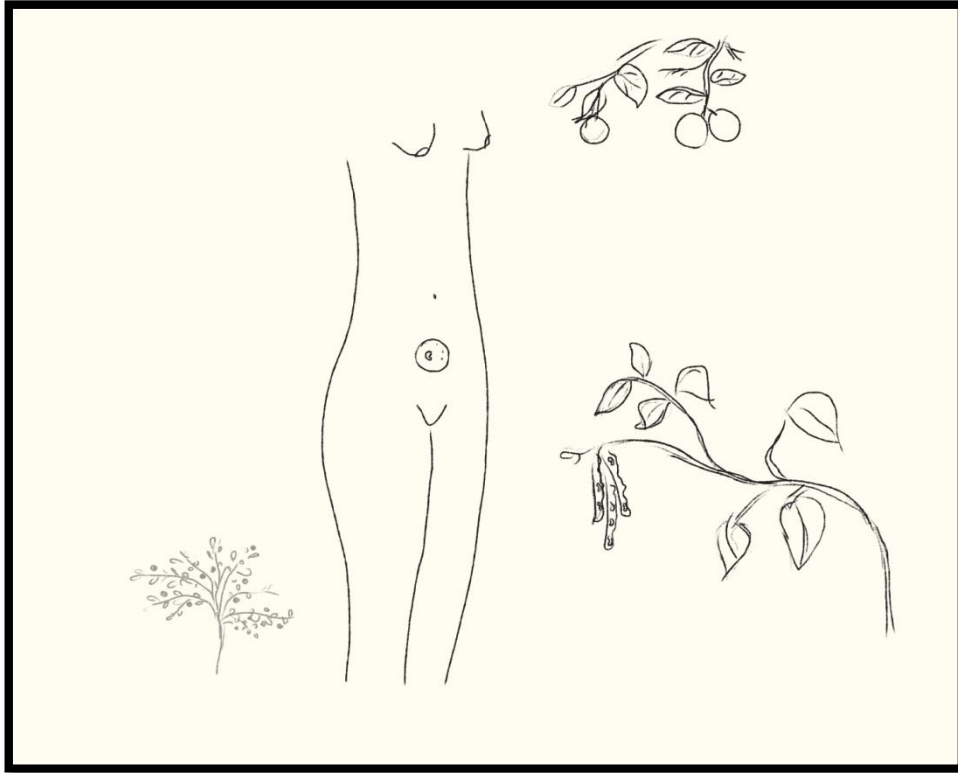
Liite 12

Asentomalli piirrokseen Maija Buttersin kirjasta *Väkevä hauras* (2007), sivu 60, sekä oma, vastaava piirrokseni raskausviikolle 31, kopio kirjan sivulta ja digitaalinen piirustus.

Liite 13

Raskausviikon 8 vanha naishahmo ja kasvielementit (yllä) ja saman viikon uusi nais-
hahmo (alla), digitaaliset piirrokset.

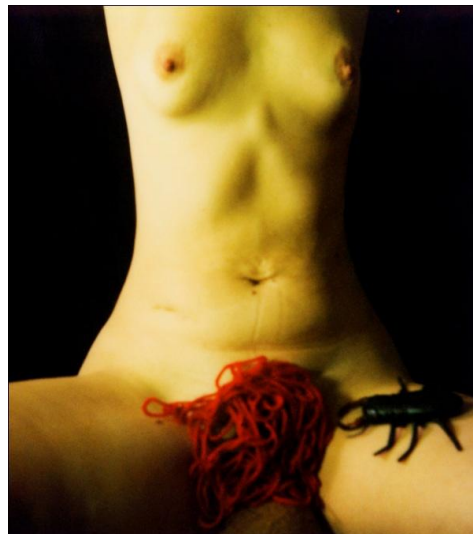
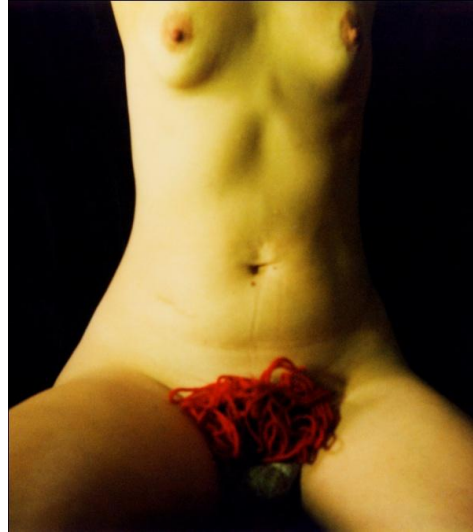

Liite 14

Sarjallisuus kuvataiteessa. Esimerkkinä Anu Miettisen valokuvasarja Maha-asetelmia, osat I – V, 2005 – 2007.

Lähde: Miettinen, Anu 2013. Kotisivut. Hakupäivä 8.11.2013.

<http://www.anumiettinen.com/artist/?page_id=421>

Osa I. Ylhäällä vasemmalla

Osa II. Ylhäällä oikealla

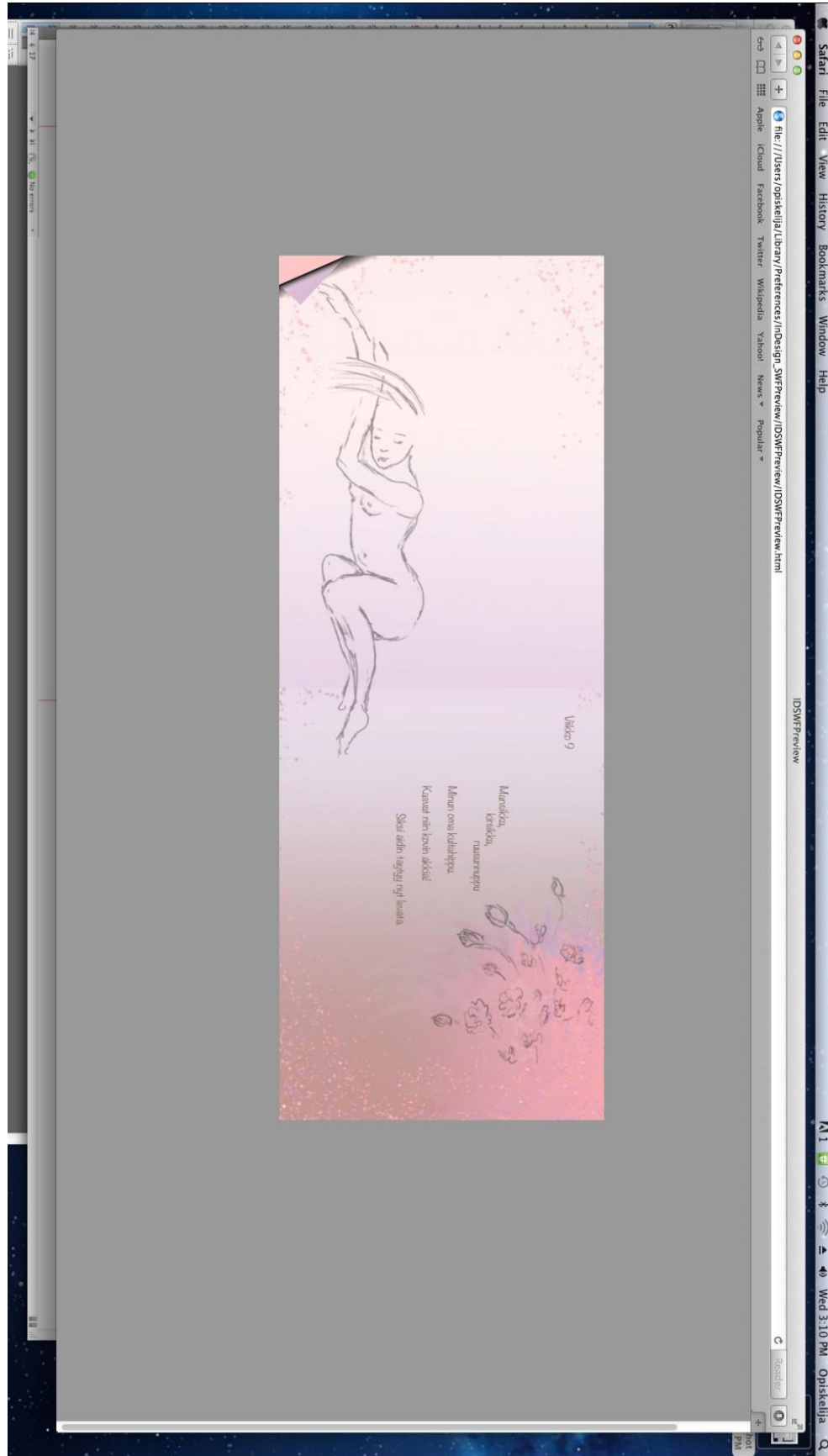
Osa III. Keskellä vasemmalla

Osa IV. Keskellä oikealla

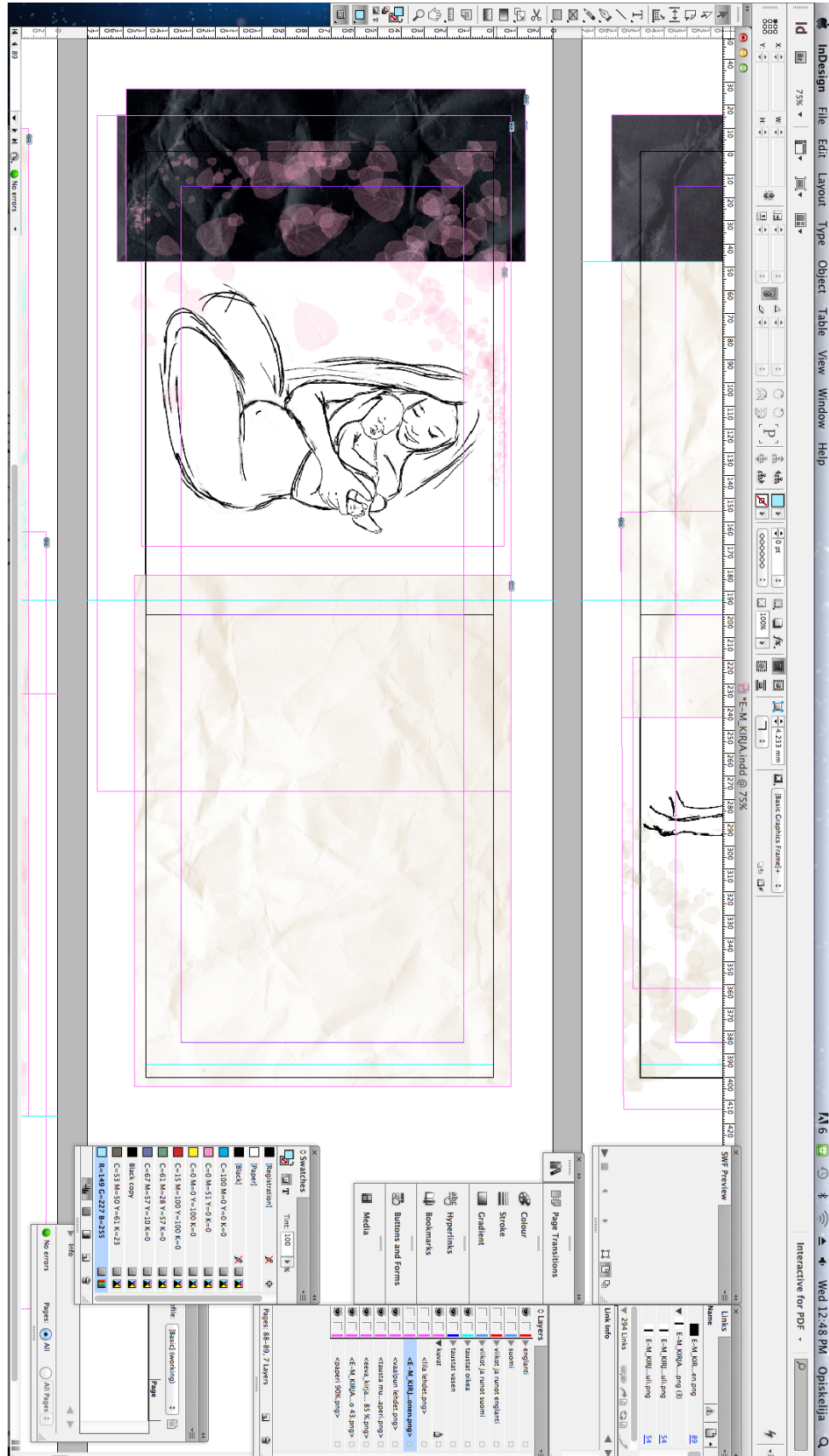
Osa V. Alhaalla vasemmalla

Liite 15

Ensimmäinen selainkokeilu, ruutukaappaus.

Vaaleanpunaisten lehtien luoma herkkyyks viikolle 43, ruutukaappaus.

Liite 17

Opinnäytetyöni teososassa käyttämäni fontit kirjan alkuaukeamalla (yllä) ja viikolla 5 (alla), tilannekuvat PDF-tiedostosta.

Otto:

Eeva-Maria Korhonen-Jokinen

Cardenio Modern:

40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa

South of knowing why:

Puutarhani hedelmille Liljalle, Lounalle ja Papuselle

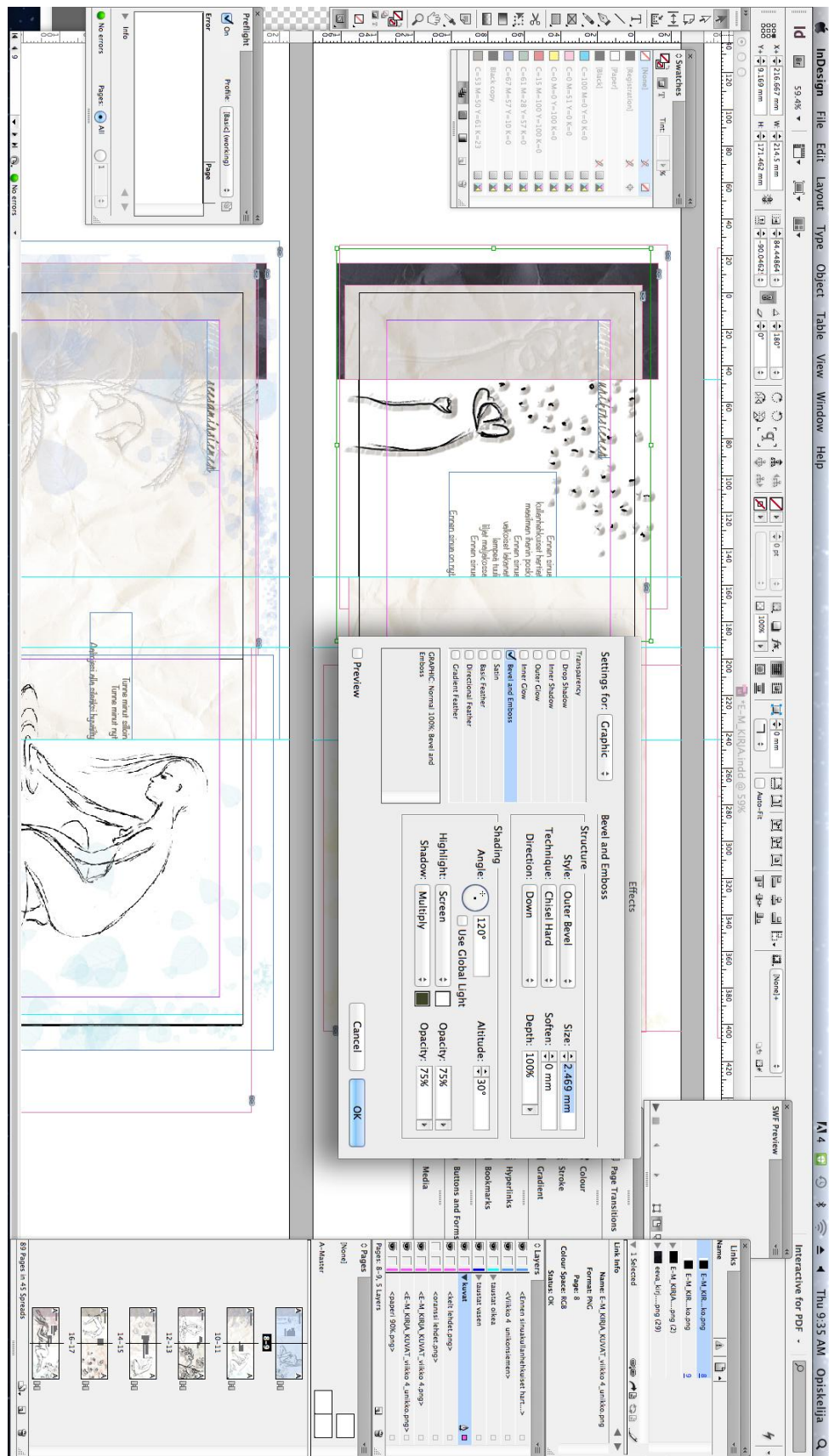
Kristi:

Viikko 13: Herneenpalko

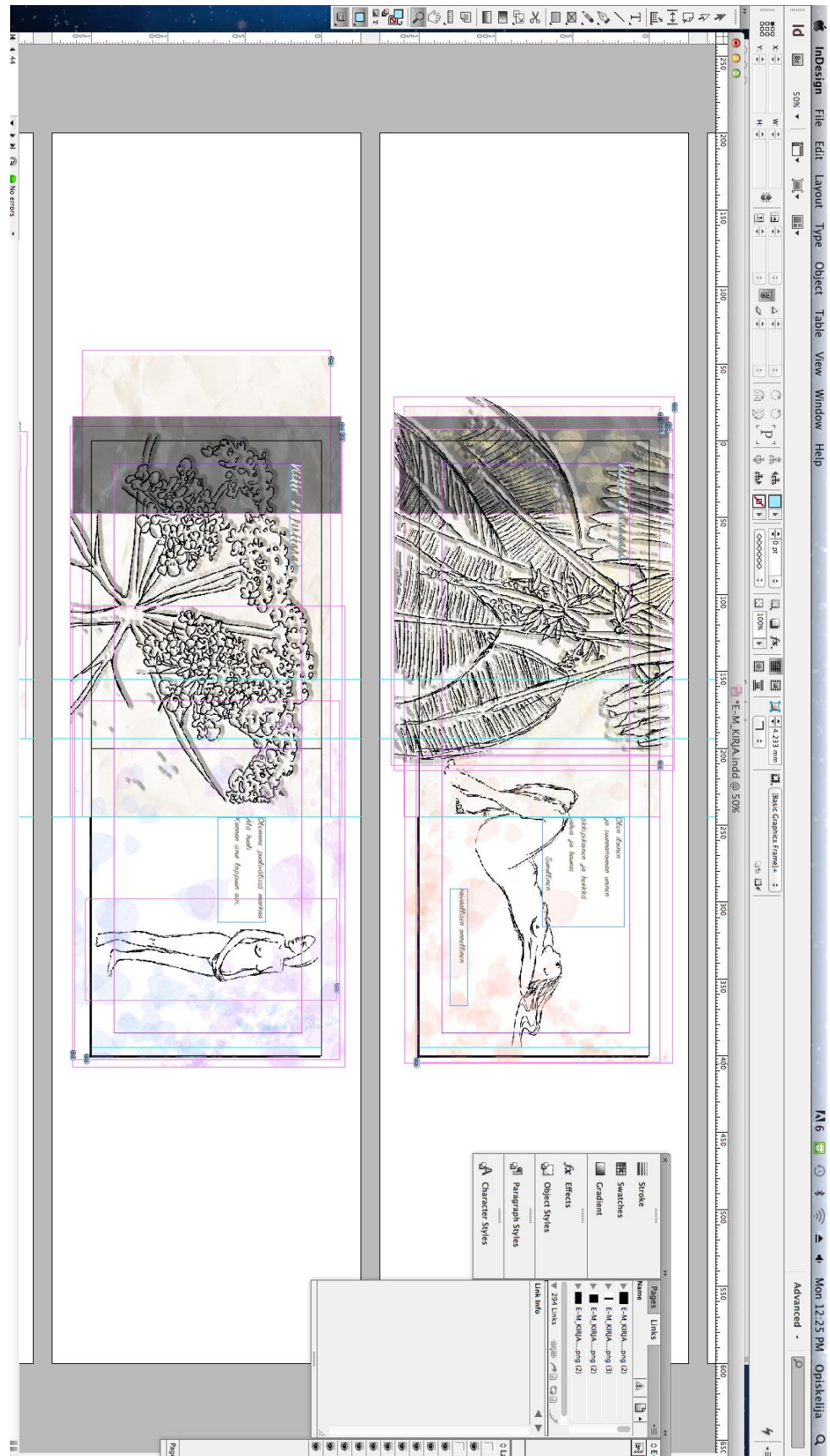

Efektit kuvaelementeissä, ruutukaappaus.

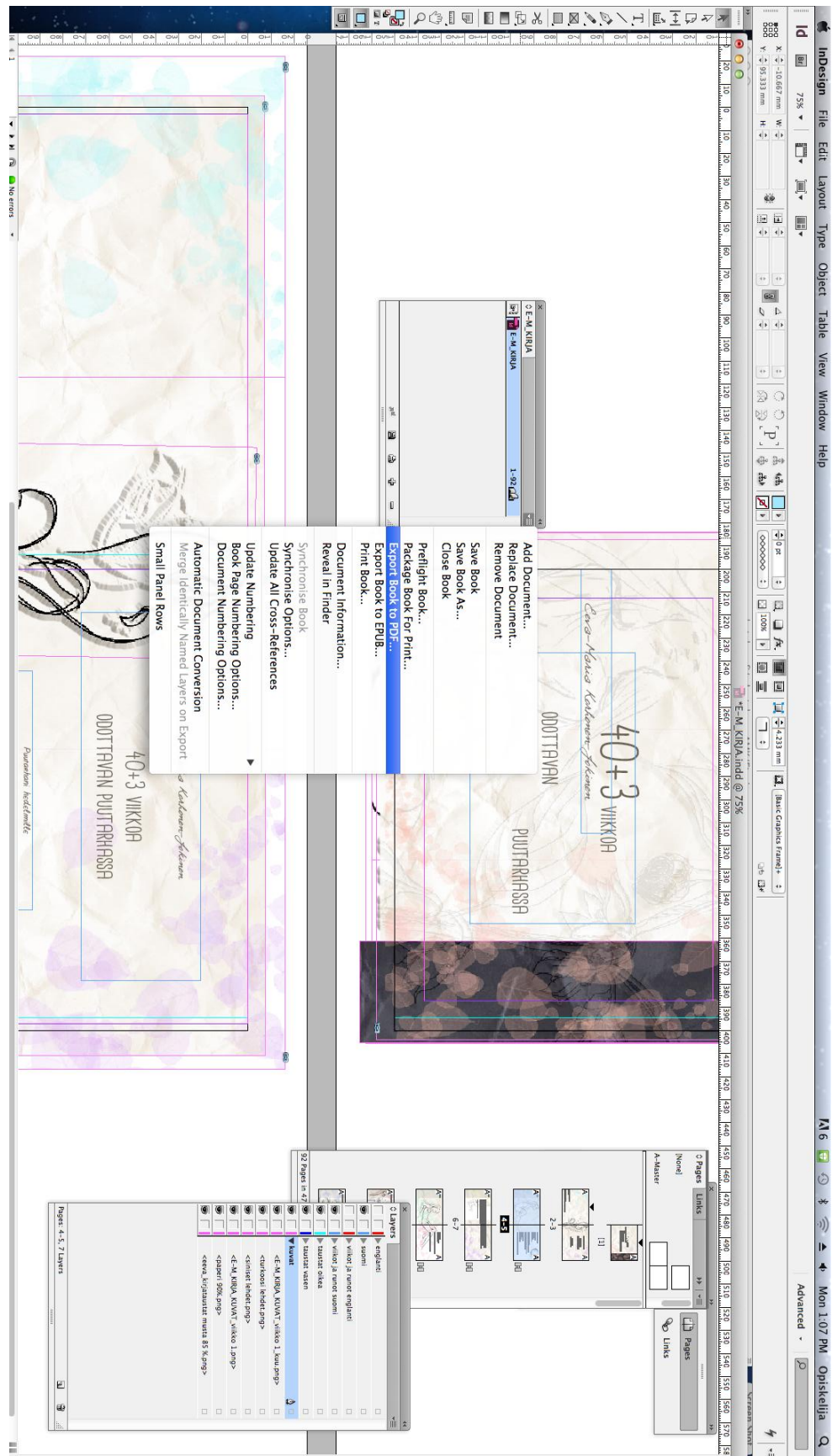

Liite 19

Kahtiajako lehtikuviodien avulla, ruutukaappaus.

Ind-tiedoston exportointi kirjatiedostoksi (PDF), ruutukaappaus.

Liite 21

Opinnäytetyöni *40 + 3 viikkoa odottavan puutarhassa* ensimmäinen kansiversio (englanninkielinen) ja lopullinen (suomenkielinen) kansi PDF:ssä.

